

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISKA DAGBLADET

Laupäevai, 17. veebr. 1973

Nr. 13 (3801)

15. aastakäik

Taani paadilt äraviidu oli EESTLANE

Teatavasti päästis üks Taani kalalaev Balti merel triivivast väikesest mootorpaadist möödunud aasta lõppveerandil ühe mehe, kelle kohta tol korral ilmus ajalehtedes katkendilisi teateid, et ta on põgenenud N. Vene laevalt. Avaldati ka arvamist, et ta võib olla oli leedulane või lätlane. Hiljuti kirjutas loost uuesti taani leht "Berlingske Tidende", et tol korral põgenemiseel olnud mees olnud Lapmani nimeline eestlane, 50-55 aastane endine meremees.

Kui taanlased merelt väikesest mootorpaadist üles korjasid mehe ja võisid selle oma laeva, siis sattusid nad veidi hiljem ilmselt põgenikku otsivale Vene sõjalaevale. Viimane sundis mereröövli kombel võõra riigi kalalaeva merel seisatama, tungis oma relvastatud meeskonnaga laevale ja leidis mehe, tassiti ta metsikult Vene laeva, taanlasest kapteni protestidest hoolimata. Kopenhaageni protestis, kuid Kremli senini teadaolevalt ei reageerinud oma sõjalaeva piiratlilikule tegevusele vaatamata rahvusvahelise õiguse normide kohaselt.

Lugu vaibus hiljem — ja Vene sõjalaeva mereröövli akt on tänaseni rahvusvaheliselt arutamata. Mis sai põgenikust, ei tea midugi keegi lapsepõlvi, kui seda oletada võib.

Nagu eespool märkisime, kerkis küsimus uuesti üles taani ajalehe tõttu. Lühidalt toodud andmetest, mis tõe-

näoliselt saadud kalalaeva kaptenilt, kellele põgenik endast mõnda võis kõnelda, selgub veel, et Lapman olnud teenistuses Vene mereväes, ja teeninud seal ohvitserina, mis tema "süütegu" vabasse maailma pääsemiseks mitmekordset raskendab. On väga võimalik, et mees on kommunistide poolt juba maha lastud.

Lapmani kohta teatav taani leht veel, et ta siirdunud merele üsna noorena. Juba 16-aastasena siitunud ta taani laevas. Hiljem olnud ta teenistuses ka ameerika kaubalaevades. Kodumaale, Eestisse, saabus ta enne II maailmasõda ja see viiski ta Vene okupatsioonivõimude meelevalda alla.

Kuidas moodus tema hilisem elukäik, kus ta tennis ja kuidas sattus Vene mereväkke, selle kohta puudub informatsioon (VES).

LAULUPIDU SANKT ERIKS MÄSSA HOONES

Eesti Lauljaskond Rootsis juhatus on nüüd leidnud laulupeo ruumi. Viimast juhataste koosseisul otsustati sõlmida leping Sankt Eriksmässani kompleksis üürimiseks Alvsjös. Seega on 2. juunil eestlaste päralt hügelhall, kus toimuvad näitused ja kus möödunud aastal korraldati Nobeli-auhinna kättemõistmise hügelakluse.

— St. Eriksmässani ruumide üürimine on küll kallim kui laulupeo korraldamine teistes kõne all olnud lokaalides, kuid teiselt poolt võimal-

dad see kogu äritustekompleksi koondamist ühte kohta, ütleb Eesti Lauljaskond Rootsis esimees Johannes Kant. Laulupidu koosneb kolmest elemendist — laulupeokontsert, rahvatantsupidustus ja rahvapidu. Ainult laulupeo teatritendus toimub mujal, arvatavasti Södra Teatri ruumides. Etendus annab Pinna Studio vastaval kokkuleppel.

Nagu nüüd on selgunud, tuleb laulupeole ka külaliskoore. Nii tuleb Saksamaalt Düsseldorfist segakoor "Leelo" Villu Laidsaare juhtimisel ja Inglismaalt Bradfordist segakoor "Koit" Ernst Luuki juhimeel — on võimalik, et seal tuleb ka meeskoori lauljaid.

Hr. Kant märgib, et messiruumid on küllalt lähedased ja tarbekorral on võimalik raudteevalitusega kokku leppida erirongi rakendamiseks, kuigi Alvsjös peatuvad nii pendelrongid kui ka bussid. Parkimisplatse on külluses. Messiruumide juurde kuuluvad ka kaks restorani, diskootek, arstipunkt jne.

Eesti Lauljaskond Rootsis esimees Johannes Kant.

● Stockholmis Jakobi kirikus laulata biuroodirektor Andres Muld ja biuroodirektor Elisabet Snellman. Peigmees on adjunkt Villiam Muld ja tema abikaasa Valentina, n-n Kaal, poeg, Prundi vanemad on ülemärst Bärn Snellman ja tema abikaasa Kerstin, n-n Kallander.

Rootsi kink Underile

Seoses läheneva Marie Underi 90-aastase sünnipäevaga saabus Rootsi Akadeemia sekretäriil Ragnar Gierowilt poestsile kiri, milles üteldakse:

— Minu meeldivaks kohustuseks on Teile teatada, et Rootsi Akadeemia on otsustanud Teile määrata 4000 krooni, mis ei kuulu tulumaksu alla ja saadetakse Teile kätte lähemal päeval.

Analoogilisi austusannetusi on Marie Under saanud ka varem Rootsi Akadeemialt mitmel korral. Teatavasti määrati üsna Marie Underile ka Rootsi Eestlaste Esinduse tänavune kultuuriauhind.

Marie Under

Surm ja suur rahasumma tulid korruga

LONDON (EPL) — Corbys, Inglismaal, leiti laupäeval, 3. veebruaril oma korterist surnult 57-aastane Kustav Raidmets. Samas leiti tema juurest avamata amelik kiri, milles kindlustuselis teatatakse, et talle on määratud 150.000 kroonine kahjutasu liiklusõnnetuses saadud vigastuse pärast.

Kustav Raidmets elas viis aastat tagasi läbi mootorrattatõnnetuse. Sõites ise mootorrattal, sõitis talle külje pealt sisse teine mootorrattur. Raidmetsa jalga sai raskelt vigastada ning arstidel tuli teha terve rida operatsioone selle päästmiseks.

Õnnetuses süüdi olnud mootorratturi kindlustuselis pakkus Raidmetale 35.000 kroonist kahjutasu, millega ta ei nõustunud ja asi läks kohtu lahendamata.

Aastavahetuse eel andis kindlustuselis järele ja määras hüvituseks 12.000 naela (150.000 krooni),

millega ta hiljuti sai avantsi 1000 naela (12.500 krooni). Selles oli tal järele ainult 200 naela. Raidmets oli suur alkoholi tarvitaja ja eelmisel päeval, reedel, 2. veebruaril, oli poliitsi ta hinnavalt viies korjanud ja tema korterisse välja magama viinud. Surm tuli nähtavasti magades.

Üks kaasmaalane oli kolmapäeval Raidmetsa tänaval kohanud ja talle jäänud mulje, et mees on haige.

Raidmetale ei olnud Inglismaal sugulasi. Tema juures et leitud ka mingit testamenti.

Senati ülekuulamised: USA-tunnistaja kohtas N.Liidu laagris eestlasi

WASHINGTON (EPL) — Senati sisemise julgeoleku komitee asus avalike ülekuulamise teel selgitama N. Venes lõõtvaid orjalaagrite, nende asukohti ja seal valitsevat olukorda. Peatunnistajana esines veebruarikuul esimesel nädalal Avraham Shifrin, kes oli kümme aastat mitmes N. Vene orjalaagris, pääses Venemaalt välja, etab nüüd Iisraelis ja sõitis USA-sse esinema tunnistajana Senati uurimiskomitee ees. Avraham Shifrin on Potma ja teistes nõukogude orjalaagrites kohanud ka paljude eestlastega. Ta jutustas Eesti Rahvuskomitee peavolinikule Washingtonis, Gerhard Buschmannile, kellel temaga on kommunistivastase võitluse alal side: — Mul oli alati kõige parem koostöö eestlaste seas. Kunagi, ka kõige raskematel olukordades, ei olnud eestlaste keskel kaasvõidude reetjaid.

A. Shifrin, kes on nüüd 50 a. vana, ja kes 1970-a. Venest välja pääses, seletas, et tal on praeguseni sidemed sõpradega vangilaagris, kes tegemise veebruaris eriti "erikeel" teatasid, et orjalaagris välisevõitluse samasugused olukorrad, nagu need olid aastatel 1963 kuni 1963, mil vangis oli Shifrin.

Nad soovivad mandanenud kapsast ja chitavad paljaste kätega tehaseid, elektrijõnjamadele tamme, lõõtvaid söekaveandust ja metsa-õõdel, metsadesisugavustes Arktikas.

Miljonid poliitilise vangid on praegu tuhandeis N. Vene orjalaagris.

Sigu toidetakse ka paremini, märgib üks kiri, seletas A. Shifrin. Sooja vett saame kord iga 10 päeva kohta, märgib teine. "Koleadam koht piir. Järg. lhk. 11

Raamatuaktsioon

Kanadas ja nüüd ka USA-s toimub suure hooga eesti saatuse tutvustamisaktsioon Arved Viirilaiu raamatu "Ristideta hana" ingliskeelse tõlke kaudu, millele levik eestlaste aktiivsuses kujuneb üha suuremaks. Pildil raamatuid välja saatmas Leonida Sumberg, Richard Kaukila ja Jaan Lepp, nende taga püsti Hans Lupp (Rahvusliku Välisvõitluse Nõukogu esimees) ja Kalju Jõgi.

EPL 17. veebruaril 1973

Dollar tõmbetuules

Valuutakriisid meenutavad orkaane, mis tulevad teadmatuselt, tuis-kavad ringi ja jäävad järele valu-said jälgi. Seekordne dollarikriis tekkis ilmses seoses valuutaspekula-tsoonidega eeskätt Lääne-Saksa-maal ja Jaapanis, kus koondusid liikvelevate dollarite massid oot-ses, et nende kahe maa vääringud muutuvad dollari vastu kallimaks ja kõik püüdis oma dollareid vahetada enne muudatust järeledeks ja saksa D-markadeks, millesid on hetkel maailma tugevaimad valuut-d shveitsi frangi kõrval.

Laviini panid liikuma kuulused ja seda ei suutnud peatada isegi läänesaksa riigipanga hiiglaslikud dollarisisestused: spekulanid said, mida nad olid soovinud. Tekkinud tohuvabohus valuturul pidas USA paremaks dollarit devalveeri-da 10 protsendi võrra. Kuna eel-mise valuutakriisi likvideerimisel a. 1971 dollari väärtus praktiliselt vä-henes 8 protsendi võrra, siis on dol-lar lühikes ajaga devalveeritud tervelt 18 protsendi ulatuses.

Kuna tegemist on rahvusvahelise käibevahendiga, siis arusaadavalt puudutab dollari saatus kogu läänemaailma majandust, kaasa arvatud Rootsi, kelle kaubad devalveerimi-sga automaatselt USA-s ähvarda-vad kallineda ja muutuda vähem konkurentsivõimelisiks. Samad mured on kõigil maadel, kaasa arvatud Jaapan ja Saksamaa, kes just USA turul on osutanud nii edu-kaiks, et ameerikalaste oma tööstus on selle all kannatanud. USA ees-märgiks dollari kursi alandamisel on eeskätt sisemaisele tööstusele konkurentsivõime tagasandamine nende kahe eduka tööstusmaa vastu, kes USA poolt sõjas võideti ja siis ka tema poolt julgadele eidati - "lapsed" on kasvanud üle pea.

Ei mitte kaotada USA turgu sis-seveetoolide kehtestamisega, ongi jaapanlased ka seekord olnud sun-nitud jeeni väärtust tunduvalt tõst-ma, sama teevad ka sakslased, kes aga marga vahetada teiste Euroopa valuutade vastu omapoolelt ei suuda.

Kui veel vaadata kriisi põhjusti, siis tekkisid selle tekkimise esime-se mured mõeldud aasta juuni-kuus, kui Inglise Riigipank otustas naelsterlingi kursi muuta liikva-kse, mis viendas asaldust dollari vastu. Kui sellele järgnesid ra-pordid USA tohutust sisse- ja väl-javeo ebalabalansist sisseveo ühteku-lu näol, siis ilmes, et Ühendriikide majandus ei ole endise tervise juures.

Kuna aga valitsuse sammud vahe-peal tunduvalt olukorda paranda-sid ja sõja lõpetamine sootuks uued perspektiivid avas, siis tuli valuutakriis nagu motiverimata hetkel. Ilmselt tekkisid valuutaspe-kulanid oma tegevusega psühhoosi, mis haaras üha laiemaid majan-dusringkondi.

Dollarit on traditsiooniliselt peetud maailma stabiilseimaks valuut-aks. Seda ta oli eriti nii kuni iga dollari oli USA riigi-panga garantii olemas ümbervaha-tamiseks kulla vastu. Augustis 1971 lõpetas aga USA dollari ümbervaha-tamise kullaks, eeskätt kullare-servi järsu vähenemise tõttu. USA oli ilmselt Vietnami-sõja finantseerimisel trükinud dollareid roh-ke, mis kullakate lubas ja need dollarimassid kummitavadki nüüd maailma börsidel.

Nii kuni kuni usaldus oli väärin-gu vastu tugev, olid ülemäärana trükitud dollarid oma funktsioonis nagu protsendi väärtapaberid, mis alles tulevikus tuleb välja lunasta-da. Nüüd on aga ka see asjaolu to-unud devalveerimist kiirendama oi-mega. Muidugi ei ole kahtlust, et Ühendriikide majanduslik jõud kriisist üle saab, mispärast ka edas-pidi dollar jääb rahvusvaheliseks käibevääringuks.

Kuid üha ilmsemaks muutub va-jadus ühe rahvusvahelise maksesüs-teemi konstrueerimiseks, mis oleks suutnud vältima kriise ja spekulati-ve-atakkke.

Nagu märgitud, tugevdab deval-veerimine USA oma majandust ja tööstuse konkurentsivõimet. Samal ajal aga tähendab dollari kui rahvusvahelise käibevahendi väärtuse muudatust kaotusi kõigile, kes on sõlminud kontrakte dollariväärin-guse. Rootsi laevandusele, paberitöös-tusele ja tellusloosekspeordile tähendab iga protsent, mille võrra krooni väärtus dollari vastu tõu-seb, 30-40 miljonit krooni kahju aastas.

Reederiteühingu president von Sydow nimetas ainuüksi ääsaoma-nike kahjusid hindamisi 400 miljo-ni dollari. Kuid teisel poolt muutuvad importkaubad Amee-ri-kast odavamaks ja kroonid jätku-vat rohkem reisiil Ameerika mand-rile.

KLA

Kroon

Rootsi otustas kompromissida dollari devalveerimisega tekkinud keerukas olukorras. Kuna dollarile järgnevine oleks küll soodus ol-nud suurtele eksport- ja tööstu-harudele, tuli arvesse võtta ka deval-veerimise müid ja kaugeliki mitte nii soodsaid mõjusid riigi majandu-selule.

Nii otustati minna USA-le järe-le pooles osas, s.o. devalveerida rootsi krooni ainult viis protsenti. See otus tähendab seega krooni tu-gevdamist dollari vastu samasugu-se protsendiga, mis praktiliselt teeb valutaturul dollari umbes 24 ööri odavamaks.

Samal ajal aga muutuvad teiste riikide valuutad viie protsendi võr-ra kallimaks rootsi ostjale, mis muide annab tunda ka turismis. Teisest küljest aga mõjub devalvee-rimine soodustavalt rootsi ekspordi-le, sest kaubad lähevad välisostjai-le odavamaks, m's omakorda ergu-tab majanduselu ja töökaite vajad-ust siin maal.

Kuna Taani ja Norra koos Lää-ne-Saksaga oma vääringu väärtust ei muuda (s.t. nad muudavad ai-nult dollari devalveerimisest tingi-tud dollari kursi) siis tugevnevad Skan-dinaavia naabrite valuutad rootsi krooni vastu, mis annab tunda ta-valisele kodanikule piirikaubandu-sel.

Kuna Soome järgneb Rootsi e-skujule, siis siin muudatusi ei teki. Inglise nael, millesil ei ole suvet saadik olnud kindlat kursi, järg-neb dollarile, kusjuures on huvit-av, et turukurs näitab siiski nae-la paranemist ühe-kahe protsendi võrra.

VÄLISKOMMENTAAR

PRANTSUSE SISEHEITLUS

Prantsusmaal on juba tükk aega märgata pahempoolsete erakondade - sotsialistide ja kommunistide - aktiivse suurenemist. Nüüd on pa-hempoolse probleem muutunud seda aktuaalsemaks, et 4. märtsil toi-muvad Prantsusmaal järjekordsed parlamendivalimised, mis võivad ku-juneda olulikuks rahvaesinduse se-nisele gaullistliku enamusele.

Vimases ajal ettevedetud meeolu-peelised valijakonna hulgas näita-vad nimeit, et pahempoolsete opo-sitsioon praegusele korrale on jõudsasti kasvanud ja töötad eelolevatel vali-mistel saavutada teatud edumaad se-nise gaullistliku enamuse üle. Väija-vaade põhjustab loomulikult rahut-ust gaullistide hulgas, kes on valitse-vud maa poliitilist süsteemi üle 14 aasta.

Niisugune oli põldpil, kui president Pompidou hiljuti ringhäälingu- ja televisioonis asetas esimes kõnega prantsuse rahvale. Ta ründas õgedalt nii kommuniste kui sotsialiste, süü-distades mõlemad erakondi katses nurja ajada kõike seda, mida kind-ral de Gaulle ajast saadik on saavu-tatud kõikidele aladele.

Pahempoolne režiim Prantsus-maal teeks lõpu kõigile vabadus- ja inimõigustele, mida kodanikud läna-paevad naudivad, tulemuseks oleks kaos või midagi veelgi halvemalt, ni-melt kommunistik diktatuur.

Ei tähenda midagi, et sotsialistid saavad võibolla rohkem häält ja man-daate kui kommunistid; mõlema era-konna ühise valitsemisprogrammi kaudu on sotsialistid ainult kommu-nismi vahelusele ja pantvangid. Kor-dub see, mis 1945 leidis aset Ida-Sak-samaal ja polnud kommunistid, aga sunniti selleks saama.

Järgnevalt käsitles Pompidou presi-dendi ametit ja tema suhteid parla-mendiga kui rahvaesindusega. Kom-munistid ja sotsialistid tahavad võtta ära rahvalt õiguse valida presidenti otseselt. Ühlassi näevad nad ette presi-dendi võimu vähendamist peaaegu nullini. Kõik kokku tähendaks kehti-vat prantsuse põhiõiguse "täielikku ümberlõkkamist", ütlev Pompidou.

Agaku presidenti võimu kärbitak-se ja ta peab peaministri määrama vastavalt parlamendi võimuvahetor-dadele, tähendaks see tegelikult, et

rahva poolt otseselt valitud riigipea ja rahvas ise tervikuna peaksid kuu-lama ainult erakondade ja nende juhtide sõna.

Niisama teravalt arvustas president Pompidou kommunistide ja sotsialis-tide välispoliitilist programmi. Ta ni-metas seda lihtsalt pööraseks, kuna mõlema pahempoolse erakonna väli-spoliitika ohustab Euroopa Ühisturu põllumajandust, ütlev ära prantsuse tuumrelvadest, tahab lühendada sõja-väeteenistuse aega määramatu alam-määrani ja lõpetada Prantsusmaa koostöö Põhja-Atlandi liiduga.

See liit on aga absoluutselt vajalik Prantsusmaa julgeolekuks, seletas Pompidou. Siseajast juurde tagasi tulles südistas ta kommuniste ja so-tsialiste kihutustöö eesmärgiga, et prantselased lükkaksid ei kõgele selle-le, mida gaullistlik enamus on teinud rahva heaks.

Kui pahempoolset valimistel võida-vad, rõhutas Pompidou siis on välja-vaated halvad kõigile prantselastele, kes on premissid huvitatud sellest, et teenida küllalt oma perekonna üle-valpidamiseks, võtta aega puhkuse-ks, kindlustada oma tuleviku ja muretud elamist vanaduspäevil.

Mida president Pompidou kavatses

E. Vabariigi pidulik aktus Eskilstunas

Eskilstunas toimub Eesti Vabariigi 55-nda aastapäeva pühitsemine piduliku aktusega Forsi koguduse majas pühapäeval, 25. veebruaril kell 14.00. Pärast aktusega leiab kõrvalevalis aset koosviibimine ühi-se kohvilauas.

Aktuse peakõneleja on EELK pea-piiskop Konrad Veem.

Kavast võib nimetada ka järgmist: Ühislaulud. P. Piekkala deklamati-

sioon "Lippude kõne". Alar Suurna ja Björn Hulsten esitavad ustoo-mingut oreili ja klarnetil.

Pidulikke aktusele on teretelnud kõik Eskilstuna ja ümbruskonna kaasmalased. Loodetavasti jätkub igal eelnevale aega austada oma kodu-maa sünnipäeva isikliku juuresoleku-ga.

Eskilstuna noorte ball

Eskilstuna eesti noored kutsu-vad kõiki lõbusaid eesti noori ko-hapealt, lähedalt ja kaugel oma Kõnnukuu Ballile, mis toimub lau-päeval, 17. veebr. kl. 20 Kriebens-gatan 13.

Pääsme hind 10,-, mille eest saab vööleibu koos jooga. Sobivaks rii-tuseks on tšitarinistele pikk kleit, poistele üllikond.

Kohtume lõbusal ballil Eskilstu-nas! Kõik teretulemast!

EESTI PÄEVALEHT

Estrniska Dagbladet
Peatoimetaja Juhon Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor

Toimetus ja tallus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallington 32, 1 t.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilstunas Jüri Aus
Andr. Eesti Päevaleht, Box 120,
331 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 22
Tellimispostigore nr. 15 67 70-0
Kuulutuste postigore 60 59 00-0,
Eesti Päevaleht Forlags AB,
Stockholm

Tellimishinnad:

Aasta kr. 158.-
Termin (4 kuud) kr. 57.-
Kuu kr. 16.-

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT FORLAGS AB

Trükkija: Eskilstuna-Kurirens
Tryckeri AB Eskilstuna 1973

Kohalik elu

BORAS

EV aastapäev

Laupeval, 24. veebr. kell 16 toi-mub Caroli koguduse majas, Maria saalis Eesti Vabariigi 55-nda aasta-päeva tähistamine Borási Eesti Eesti korraldusel. Kavast võimalik talitus õp. Oskar Kodreselt ja päevakoha-seid ettekandeid. Koosviibimine koh-vilauas. Sissepääs tasuta.

STOCKHOLM

Käsitöökursused

Eesti Majas algavad kaks uut käsi-töökursust, millesil juhatab Eesti Ma ja perenaine pr. Miljande Pärtma. Teisipäeval, 27. veebruaril kl. 19 al-gab plitkoe põimimistehnika (bild-väv) kursus, kolmapäeval, 28. veebru-ari kl. 19 teine tolistöö (näversöm) kursus. Registreerida telefonil 21 81 34.

STOCKHOLM

Cocktail-party

Esinduse Naisring korraldab E. Va-bariigi aastapäeval, 24. veebruaril umbes kell 15 (peale jumalateeni-stust kirikus) cocktail-party Esindu-se ruumes, Sandhamngatan 1. Nais-ring ütlev kõigile teretulemast.

STOCKHOLM

Käsitöökursus

Esinduse Naisring korraldab rahva-riiete ja selle juurde kuuluvate tik-kanide kursuse Esinduse ruumes, Sandhamngatan 1. Huvitatuid palu-tatakse registr. Meeri Mambergile tel. 67 70 32.

EESTI MAJAS
WALLING, 34-1
Tel. 114777 (majavanem)
218134 (perenaine)

BALTI AJALOOLISTE ARHIVAALIDE näitusel Rootsi Riigiarhiivis käisid koolijuhataja Udo Juuno juhtimisel Stockholmi Eesti Alghooli õpilased, kellele arhiivis töötav teadlane fil. lic. Jakob Koit (paremal ajaloolise kaardi juures) andis seletusi ning viis neid ka kuus korrust maa alla ehitatud arhiivisaalidesse. Pildil vasakul ees Balti Arhiivi juhataja Kalju Lepik, kes viibis koos noortega näitusel (EPL-foto Lepper).

Kas USA suudab ära hoida L.-Vietnami vallutamise?

WASHINGTON (VES) — Euroopa ajakirjanduses on nimetatud USA kaitseid olukorra stabiliseerimiseks Vietnamis selle sajandi huvitavamaks eksperimendiks. Küsimus seisneb selles, kas USA suudab olla nii efektiivne Washingtonis — ei usu keegi, et kommunistid oleks korraga muutunud heaks ja ausaks inimeseks, kes lähipöör tahab täita kokkuleppe eeskirju. Jääb järele vaid surve, sest kommunistid oskab hinnata vaid jõudu. Jõu kasamine aga endiselt kujul ei näi tulevat kõne alla, kuigi Küssinger oli ühel kõnelusel maininud, et USA asub jõuga vaherahu kokkuleppe-tingimuste täitmist nõudma, kui selles esineb eaktsust. Paljud poliitikutud Washingtonis on arvamusel, et nüüd, kus väed on Vietnamist peagu lahkunud, et hakka USA süüski relvajõudu kasutama.

Seda arvab ka ajakiri "U.S. News & World Report": "On kindel, et kui pühke uus vanuettegevus, siis USA hoidub sellest ja "vaatab teisele poole". Sama ajakirja optimistliku arvamise järele jäävat "teisele poole vaatajaks" ka Moskva ja Peking.

Kuidas kavatakse siis USA lõppeks Vietnamis rahu säilida? Ajakirjanduse teatel olevat selleks jõuks ameerika üks üldtuntud relvi — rahu. Nagu juba ajakirjanduses hiljuti teatati, tahab USA anda Põhja-Vietnamile majanduslikku toetust sõjakahjustuste likvideerimiseks 2,5 miljardit dollarit — tunduvalt rohkem kui Lõuna-Vietnamile!

Usutakse, et Hanoi ei taha seda summat kaotada ja seepärast püüab hooliga kokkulepingimusi täita. Mõnel pool on seda abi nimetatud ka rahu osmiseks kommunistlikult Põhja-Vietnamilt.

Kuidas reageerivad Moskva ja Peking sellele rahajagamisele? Pekingi seisukohta pole teada, kuid üks Moskva kõrgem ametnik on öelnud lääne ajakirjanikele, et N. Vene ei kavata järgneda USA eeskujule Põhja-Vietnami üleschitamisel. Moskva tahab aga jälgida FNL "üleschitamist" Lõuna-Vietnami ja anda toetust ainult nendele piirkondadele, mis on täielikult kommunistide kontrolli all.

USA sõjalised vaatlajad, kes palgufatakse meeskondade kaupa üle Lõuna-Vietnami, peaksid ameerika ajakirjanduse arvates olema tühisamaid vaherahu-tingimuste kontrolliljad. Rahvusvahelise komisjoni, koosnedes Kanada, Indoneesia, Ungari ja Poola meeskondadest, suhtutakse pessimistlikult — võib-olla seeläbi, et rahvusvahelise komisjonidega on minevikus olnud palju kogemusi.

USA sõjaliste asjatundjate arvates jääb kaude vaatluse alla ka Põhja-Vietnam, kuigi kokkuleppe järele USA ei tohi sinna saate enam mitte isegi vaatlusennukeid. Nimelt olevat moodsate seadmete tõttu võimalik Põhja-Vietnami aladel silma peal pida ka õhuvaatlustega Tonkini lahe ja Laose kohalt.

Mis puutub USA vaatlusmeeskond

dadesse, siis need tohivad jääda Vietnamis ainult 60-ks päevaks. Kahe kuuaga aga vaevalt jõutakse olukorda stabiliseerida ja lõplikku rahu kindlustada. Kokkuleppede öeldakse, et pärast seda, s.o. aprillist alates rahukomisjoni jääb kohapeal vaid kaks poolt: lõuna-vietnamlased ja FNL. Üks Euroopa diplomaat arvas: "Kuidas see komisjon saab üldse koos töötada, kui juba FNL ja Põhja-Vietnami esindajate saabumisel Saigoni tekis tüli, sest kommunistid ei nõustu-

MÄNGUKOOL GÖTEBORGIS

Lugedes Eesti Püevalehest 27. jaan. ilmunud artiklit Göteborgi Eesti Maja kohta, tundis küll iga göteborglane oma südames soojust ja rõõmu. Oleme uhked oma kodule rõõmsad, et saame omas kodus pidada sünnipäevi, kella-viie-tee, seitside koosolekuid jne.

Eesti Majas on paljud eesti organisatsioonid leidnud omale kooskõime koha. Ei tohi aga unustada, et samas Eesti Majas töötab ka eesti laste Mängukool. Ei saa eitada, et eespool mainitud peod ja koosolekud on meie vanemale generatsioonile olulised, kuid meie siht ja püüdis, meie mõtte ja teod on ikkagi suunatud noortele, et ka nemed kasvaksid eestlasteks, valdaksid eesti keelt ja viiksid edasi vanemate tööd.

Et ka noored tunnused end eestlastena, selleks on Eesti Komitee Gbg osakond püüdnud korraldada lüümesuguseid kursuseid. Eriti suurt tähtsust omab laste Mängukool, kus kooliõpetajad mängides omavad keeleteoskust, loovad tutvusi teiste eesti lastega ja siirduvad hiljem koos eesti algkooli.

Ei tahaks uskuda, et Mängukooli olemasolu on teadlikult ainult need vanemad, kes oma lapsi viivad sinna mängima-õppima. Tahaks loota, et edaspidi veelgi suuremal määral eesti lüüdlased (ka segaõpilased) tulevad Mängukooli, mis asub Eesti Majas, Drottninggat. 27, Göteborg. LAPSEVANEM

lund mingil kujul tunnustama Saigoni administratsiooni!"

Dokumentide järele, mis saadi käte Thua Thien provintsis kommunistidelt, on juba olemas täpne kava, kuidas kogu Lõuna-Vietnami ühe võtta.

Kava järele tuleb igas mittekommunistlikus asulas luua rida kateorganisationsiooni kommunistliku õhnestustöö tegemiseks. Need organisatsioonid peavad hõlmama ametiühinguid, üliõpilaste võitlusüksusi, naiste üheühigustuse nõudmisi, kultuurilise loeksistentsi nõudjaid jne. Isegi loodusvetamise vastu võitlemise organisatsioon tuleb luua kommunistlike eesmärkide saavutamiseks.

Washingtoni optimistlikumad poliitikutud arvavad, et asi ei olevat siiski kuigi lootusetu, kuna tõenäoliselt palju Põhja-Vietnami sõdureid tulevat lõunavietnamlaste poole üle. Pealgi Põhja-Vietnami emad ja naised hakkavad lõppeks ka nõudma, et nende mehed ja pojad tuleksid koju (!). Üks Saigoni ametiisik vastas sellesse jutu peale: "Küll need "deserteerimisi" Põhja-Vietnami vägedest tuleb, ja päris massiliselt. Kuid need "deserteerid" tõmbavad selga talunike mustad pidžaamad ja muutuvad FNL ridade terrorismi ja sabotaazi spetsialistideks."

Laoses on praegu veel umbes 40-60 000 Põhja-Vietnami sõdurit. Lahingud jätkuvad endiselt ja seal sekkub ka USA õhuvägi, Vietnami rahulepe nõuab, et P.-Vietnam oma väed Laosest välja tõmbaks, kuid selleks pole fikseeritud mingit tähtpäeva.

Kamodžhas on Põhja-Vietnami väed 23 000 meest. Ka siit on need väed kohustatud kokkuleppe järele lahkuema, ent seni pole seat ühtegi sõdurit ära viidud ja selleks pole määrgata ka ettevalmistusi.

VOX

USA puuduajääk 1972.a. majapidamises oli 6 miljardit 700 miljonit dollarit — kolm korda enam kui eelmisel aastal. Puuduajäägi põhjuseks on impordi suuremine eeskätt Jaapanist, kelle kaubavahetust USA-ga oli nelja miljardi dollari võrra positiivne.

Vene spordiskandaal: Meistersportlased süüdi vägistamistes

LONDON (EPL) — Harkivis hiljuti toimunud kohtuprotsess, kus kolme noore ja tuntud vene poksija süüdistusakti ulatus mõrvast mustaturu tehingutele, heidab valgust N. Liidu tippsportlaste eelistatud elutingimistele, kirjutab Londoni ajaleht "The Times". Kohtuotsused öidilaldataud N. Liidu meistersportlase tülli kandev n. Dinejev, ukrainlane Boris Gontsharenko ja Leonid Jermolenski.

Neid süüdistati vägistamises, loogemises ja purjus ulakuses. sarnaste süüdistuste puhul võib karistus hõlmata isegi surmanuhtlust.

Dinejev ja Gontsharenko on mõlemad 24-aastased üliõpilased. Neid ootas ees paljutõotav tulevik poksingis, kirjutab vene ametiühingute ajaleht "Trud".

Hiljuti aga ei võtnud nad enam vaevaks treeningule ilmuda, vaid eelistasid restoranide ja baaride külastamist kahtlases seltskonnas. Süüdistusakti põhjal tagid nad tutvust noore naisüliõpilasega Smoleniskist ja meelitsid ja Jermolenski korterisse. Kui neiu märkas, et teda kolme purjus sportlase, poolt tahetakse vägistada, heitis ta end maha viienda korruse aknast tänavale.

Kui ta lamas suremas kõnniteel, mõõdasid temast samad kolm meest ja ei pidanud vajalikuks isegi vaadada, kes neidu siiski päästa ei saaks.

Ütleb "Trud".

Mida aga ajaleht leidis eriti võrrastava, oli üldine avalik arvamus juhtunu puhul. "Kuidas juhtus," küsib leht, "et keegi pole märganud Dinejevi ja Gontsharenko degeneerumist? Kus oli nende treenerite ja spordisportkõrvali juhtide valvsus? Ja mida tegid linnaõukogu juhtivad tegelased?"

Viimane küsimus heidab sinige varju kogu nõukogude spordile. Vastavalt Trud'ile kuhjasid Ukrainast tõustute juhid, vastsed spordipartnerid, poksijad üle raha ja kingituste, muretsesid neile isegi korterid, mis äärmiselt raskest saada. Tehaiste juhid võistlesid üksteisega, et saada neia oma õõliste nimekirja, kuigi väga hästi teades, et mehed hõmõõdusid kaitse ainult palgapäeval.

"Kõik need" patroonid "mängivad kogu afääris väga küsitavat osa," ütleb Trud.

REFLEKSID

● **PRÆGUSED VENEMAA** valitsetud harrastavad pidevalt ajalookäsitlusi "põlistest vene aladest", millega mõeldakse neid alasid, millesid tsaarid poolt vägivallastid hõideti Venemaaga. Selliseid alasid leidub nii läänes kui ka kauges idas ja lõunas. Nendel "põlistel aladel" ei ela venelased, kuid need on Venemaa külge liidetud.

Varem otseselt selle osadena, praegu niimetatud Nõukogude Liidu osadena, kus Venemaa nimetuse likvideerimisega ja "liiduga" asendamiseega on püütud luua illusiooni, nagu oleks nendel, tsaaride poolt alustatud ja ikestatud rahvastel, midagi üldisa kaasa rääkida.

"Suure ja jagamatu Venemaa" illusioon ei ole aga kaugelki ainult Kremli isandate peas. Ikka ja jälle leidub "tsaarjaegseid" ja antikommunistlike venelasi, kes samuti kinni on "põliste piiride" kammitsais.

● **SOLZHENITSÕNI VIIMANE** romaan, mis puudutab sündmusi Esimese maailmasõjas, põhustas P. Petrovi artikli "August 1914" Svenska Dagbladetis, kes selles edasi andis järjekordselt eelmainitud vanu ja bolshevike poolt omandatud "suurveenelike" ajalooolelatusi, mis omakorda resulteerisid Ebbe Aspenegri protesteerivas sõnavõtus, kes küsis, millised on siis kõneal olevad "ürgvanad vene alad"?

Eesti- ja Liivimaa ei ole kunagi olnud vene alad enne kui tsaar Peeter I pärast Põhjasõda need anastas. Ingerimaa ja Vene-Karjala okupeeriti Novgorodi võrsteid poolt keskajal, kuid need alad olid kuni viimase aja ni soomelised ja kaugelki mitte venelised etniliselt, kuigi nad usuliselt kristianiseeriti vene ortodoksia kaudu.

Kui Petrov siis uhkusega meenuatab vene imperiumi kasvu "300 rüütkilomeetri piius" tsarjajastu viimase 400 aasta jooksul, nimetades seda "kuulmatult terveks elavaks jõuks", siis küsib Aspenegri õigusega: Kas imperialism saab olla "terve" nähtus? Tuletagem vaid meelde, et selle ekspansiooni ratstate alla jäid Soome, osa Türgist, suurem osa Poolast, Baltikum jne.

gureerib lääne ajakirjanduse veergudele, oma 50-aastast juubelit. See oli n.n. Serbski-instituut, mis ametlikult N. Liidus kannab nimeamet Professor Serbski nimeline tsentraalne õigusühiaatiriiline uurimisinstituut.

Kuna asutuse olemasolu meenutas jällegi 33-aastase ukrainlase Leonid Pljuschhi paigutamine vaimuhaiglas se piiramata ajaks kohtuotsusega, siis meenutab Ake Ringberg DN veergudel selle omapärase asutuse ilmet: asutuses "ravigi" viibinud protesteeriv juudisost kindral Griorenko on läände saabunud kirjeldusese jutustanud, et Serbski arstid tulevad tööle KGB-polkovniku muredeis, kuid töö kasutavad valgeid arstikiteid nagu arstid kunagi.

Instituut on aga KGB alluvuses ja selle "ravitakse" opositsioonilisi vaimeinimesi nende opositsioonit. Ringberg tuletab siin meelde Solzhenitsõni sõnu: "Aeg on mülelda selgelt: vabalt mõttejate ja nimeste sulgemine hullumajadesse on vaimeks mõrvaks, variatsioon gaasikambritele, end jultumem..."

Ajakirjas Sotsialistlik õigus kirjutati Serbski-instituuti juubelil m.h., et sellel on "teenekad psühhiaatrika-spetsialistide kaadrid, ... se tegutsesid selliste olulist praktiliste probleemidega kui seda on vastustusandetus ja ebakompetents, sotsiaalselt kardetavate tegude vältimine, sündainõude kohaldamine... millel on meditsiiniline iseloom..."

— On liigigi kerge lugeda ridade vahelt, mida see tekst tähendab, ütleb Ringberg.

Problem on selge. Ka siin Rootsis. Aga nu protestid "maailma sõdametunnistuse" nimel, nagu need muudelt puhkudel avaldatakse? Neid ei kostu võibolla ka selle pärast, et teisel toetatakse just kommunistlike rezhime nende "rahvaste vahastamisest". Kus võibolla omal ajal luuakse oma Serbski-instituudid... **KJ**

● **Chicago lähedal USA-s** töötav eesti arst dr. Aleksander Vastalu tähtsast oma 75-a. sünnipäeva. Kodumaa oli ta viimati Kodanliku Ohukaitse sanitaarinspektoriks.

Külaster
EESTI MAJA
WALLING, 34-I

Vilma Saidlo-Belifante vastus Hollandi ajakirjas eesti okupatsioonimarionetile

ROTTERDAM (EPL) — Hollandi Eesti Selti esimees Vilma Saidlo-Belifante vastas 3. veebruaril suurajakirjas "Accenti" samas ilmunud Tallinna propagandalehe "Kodumaa" toimetaja Vladimir Raudsepa kirjal, mis ilmus vene saatkonna vahendusel reaktioonina Andres Küngi intervjuule. Vilma Saidlo-Belifante avaldab kõigepealt vabade eestlaste tänu, et ajakiri Andres Küngi intervjuu kaudu andis pildi Baltikumi rahvaste olukorrast — Eesti, Läti ja Leedu on tüeliselt unustatud maad praeguses Euroopas.

Vilma Saidlo-Belifante (paremal) vastab hollandi ajakirjas okupatsiooniküsitlusele ja propagandalehe "Kodumaa" toimetajale Vladimir Raudsepa (vasakul)

— Iga vabadust armastav inimene peaks oma pilgu suunama nendele maadele ja aru saama sellest, mis juhtub siis, kui Nõukogude-Liit saavutab oma sihi, nimelt: maailma vallutamine. Need kolm Balti riiki on hoiatuseks kõikidele, kes arvavad, et Sovjetite võib usaldada.

Need kogemused mis Küngil olid Eests, on kõikidel meie inimestel olnud kes on praegust Eestit külastanud. Vahe seisab vaid selles, et suurem osa nendest ei julge oma kogemustest rääkida ega kirjutada. Me peame ikka veel olema ettevahtlikud, et oma Eestis elavaid sugulasi mitte kahjustada.

Olukord Balti riikides on halvemaks läinud ja need kes lähikast aega tagasi in Eestis viibinud, ütlevad, et olukord läheb päev päev-päevalt halvemaks ja Stalini aeg on tagasi tulnud. See, mis kommunistliku propagandalehe "Kodumaa" toimetaja ja Vladimir Raudsepp kirjutab ei vasta kuidagi tõele.

Kirjas ACCENTile (9.12.72) väidab Raudsepp, et Eesti ei ole okupeeritud. Miks saadab ta oma kirja Accenti-le võõra saatkonna, nimelt, Nõukogude-Liidu saatkonna kaudu? Ta unustab ka, et läänes võib kõigest vabalt rääkida, mitte aga idas ja Eestis.

Raudsepp on üks vähestest iseseisvusaegsetest ajakirjanikest, kes on vastu võtnud kommunistid ja okupantide kiida. Nendele võlgneb ta tänu oma praeguse positsiooni eest. Oma avalikus kirjas kirjutab ta Eestis toimuvatest laulupidudest selliselt, nii kui oleksid need alles nüüd leitudud, unustades, et see traditsioon on üle 100 aasta vana ja laulu- pidusid korraldatakse ka väljaspool Eestit.

Viimane mõeldud, 1972 a., suvel Torontos (Kanadas) Ülemaailmsete Eesti Püevade raames, millest võttis osa 25.000 eestlast. Ainult eestlastele Eestist ei antud Kanadasse väljastõudu viisat.

Raudsepp teab ka väga hästi, et Eesti Vabariigi ajal (1918—1940) oli eestlastel võimalik osta kõiki vajalikke tarbekaupu. Nüüd peame meie siit oma rahvast Eestis abistama ja nendele tuhandete guldinate eest pakke saatma.

Ja kuidas on sõnavabadusega Eestis? Miks peavad meie inimesed sääl ikka veel ettevahtlikud olema, mis nad kirjutavad või räägivad?

Raudsepp teab ka seda, et tal endal on võimatu kõigest rääkida ja kirjutada. Oleks kindlasti huvitav olnud, kui ta oma avalikus kirjas oleks kirjutanud oma Sibirisse deporteeritud rahvusaaslaste saatusest. Sealsetest kontsentratsioonilaagritest ja otukorrast nendes laagrites. Raudsepp, kui tähtis funktsionär tunneb otukorda.

Ka sellest, miks ei ole meie rahval võimalik vabalt maalt lahkuda. Miks saab lääne riike külastada ainult see, kellel on siin lähedane sugulane ja muidu mitte? Miks tuleb viisa eest maksta 400 rubla pluss 40 rubla viisa nõutamisel?

See on hollandi valuutas 1.600 guldmat. Ja kus kohalt seda raha võtta, kui teenistustasu on 120 või 180 rubla kuus? On küllalt inimesi kelle töötasu on ainult 60 kuni 80 rubla kuus.

Miks on Eestis nii palju keelatud piirkondi, isegi Eestis elavatele eestlastele, näiteks: saared ja Tallinna ja Narva vabeline rannik. Miks ei tohtunud Eesti piiskop minna Moskva loata Eesti saartele? Kui Eesti ei ole okupeeritud Sovjeti-Venemaa poolt, miks peab siis iga eestlane, kes läände reisib end kohe Nõukogude-Liidu

saatkonnes registreerima ja miks kutsutakse inimesed tagasi minnes KGB (endine NKVD-vene salapolitsei) juurde aru andma? Miks ei jõua need eestikeelsed Piiblid mis läänest saadetakse mitte kunagi adressaadini Eestis?

Oleks veel palju küsida, kuid Raudseppaga ei ole mõtet diskuteerida, Vladimir Raudsepp saaks nendele küsimustele ausalt vastata vaid siis, kui ta vaba oleks seda tegema.

Ja siis veel, miks oli see avalik kiri põgenikele saadetavas "Kodumaa" lises? Kas mitte sellepärast, et kodumaa ei taheta inimestele näidata, et välismaal kirjutatakse ja räägitakse meie rahva kurvast saatusest okupeeritud Eestis?

J. Tarmak Ameerikas

Veebruarikuus võistleb USA-s ja Kanadas neljalikmeline N. Vene sportlaste grupp, nende hulgas ka eesti kõrgushüppaja Jüri Tarmak.

Jüri Tarmak võistleb 23. veebr. Madison Sq. Gardens New Yorgis. Teised võistluskohtad ja ajad on veebr. Los Angeleses ja 17. veebr. San Diego.

Peale J. Tarmaku kuuluvad N. Vene võistkonda sprinter V. Borzov, naiste 1500 m jooksa L. Bragina ja meeste 800 m mees J. Arzhanov.

Jüri Tarmakule on kõvaks konkurendiks ameeriklane Pat Matzdorf, kes on sel aastal juba korduvalt küpanud 2 m 18 sm.

Õp.V. Kangro peab palvuse kongressile

WASHINGTON (VES) — Ühendriikide Esindajatekujas peab Eesti Vabariigi astajapäeval amelliku palvuse Connecticuti koguduse eesti õpetaja Valdeko Kangro, kes mulu Stockholmis peapiskopi poolt õpetajanimetuseks ännistati. Vilmasel aastal on traditsiooniliselt Eesti Vabariigi astajapäeva tähistamiseks rakendatud eesti vaimulikku selle päeva palvuse pidajana.

Martti Haavio surnud

HELSINGI — Prof. dr Martti Haavio, luulelaja, akadeemik, hõimutegelane ja rahvusvaheliselt tuntud rahvalaule ja mitoloogiat uurija suri pühapäeval, 4. veebruaril Helsingis, 74 aastat vana. Ta oli sündinud Tammekül. Teda peetakse ühtlasi uue rahvapärimusuurijate-põlvkonna ettevalmistajaks.

Lisaks oma uurimustegevusele ja luuletamisele on ta olnud pikka aega tegev WSOY-kirjastuses. Ametnikuna, kirjandusosakonna juhatajana ja haldusõuniku. Kuid oma mitmetahulises tegevuses on ta pidanud — tema enda sõnade järgi — kõige kütkestavamaks teaduslikku tööd. Juba gümnaasiumi viimises klassis, Turus, hakkas ta koguma muinasjutte ja vanasõnu. Rahvalaulelist kogumistööd on ta teostanud ka Eestis, eriti Petserimaal.

Tema õpetajaiks Heisingi ülikoolis olid professorid Kaarle Krohn ja E.N. Setälä. Oma teaduslikule tegevusele sai ta tugeva aluse Helsingi ülikoolis, kus ta oli peaaegu 20 aastat dotsendiks. Aastal 1949 nimetati Martti Haavio soome ja võrdleva rahvalaule uurimisaala professoriks.

Enne seda oli ta avaldanud mitmeid uurimustöid, nagu näiteks: Soome muinaslaule maailm, Viimsed rünnakulajad, Soome koduhaldjad, siis uurimus rahvalaule maailmaselgitusest ja teosid Karjala muinasajast. Kõik need uurimustööd on pälvinud rahvusvahelist tähelepanu.

Tema teoseid on tõlgitud rootsi, saksa ja inglise keelde. Ta oli m.s. Iiri ja Ameerika rahvapärimusi uurivale instituudile liige. A. 1966 nimetati Martti Haavio Soome Akadeemia liikmeks. Akadeemilises Karjala Seltsis oli ta tihedalt seotud.

Luuletajana on ta tuntud P. Mustapä nime all. Oma luuleloomingut alustas ta 20-ndate aastate vahemal Tulekandjate (Tulenkantajat) koondises. Tollal oli nimetatud noorluuletajate koondis oma aktiivsusel tüp. Nüüd kuulub Haavio soome luuleklassikute hulka.

Ta on toonud m.s. soome lüürikas-e surematu kuju, pleiksepp Lindbladi. Martti Haavio on tähendanud, et pleiksepp Lindblad, see ilutseja muusikamees ja filosoof, on tegelikult elanud. Võib olla osutas ta sellega isendale, sest temas oluivat mitmeti identsust oma luulekuju Lindbladi-ga.

Möödunud aasta oktoobris ilmus Martti Haavioilt huvitav memuaar-teos Nuoruusvuodet (Nuoruusaastad).

Lühiteated Ameerikast

● USA laevade vastu väljakuulutatud streik Austraalia pahempoolsete kontrolli all olevate unionide poolt lõpetati pärast seda, kui USA sadamataoliste unioni panti seisma kõigis Austraalia laevade, vaid ka kõigi Austraalia kanpu vedavate laevade väljaladimise.

● Nixoni juppungustel riigiametnike arvu vähendamiseks on senini olnud vähe tagajärgi: astavahetuseks oli riigi palgal 2.778.624 isikut, ainult 48.567 isikut vähema kui aasta tagasi samal ajal. Vähenemine on toimunud peamiselt kaitseministeeriumi ja postiasutuste arvel.

● Farmisadustele hinnad tõusid viimase kuu jooksul 6,8 prots., mis on suurim hinnatõus viimase 26 aasta jooksul. Suurim hinnatõus oli teraviljal N. Vene ja Puna-Hiina nisustatud tagajärjel. Hinnatõusu poolest järgmisel kohal olid kanamunad, aga linnuliha hinnad peagi ei tõusnudki.

● USA rahareeservid olid aastavaheksel 13 miljardit 810 miljoni, liigikaudu üks miljard ja 200 miljoni rohkem kui aasta tagasi aastavaheksel. Kullafond on juba neljakuud seisnud stabiilselt 10 miljardit 940 miljoni dollaril.

● Senat moodustas erikomitee presidendile sõjaeagse võimupiiri selgitamiseks ja piiramiseks. Praegu kehtib president Truman'i poolt 26. det. 1950.a. Korea sõja ajal, välja kuulutatud erakorraline seisukord, mis presidendile annab erakorralise võimu.

634 lk. Ta nimetab seda kroonikaks aastailt 1906—1924. Eestlaste seisukohalt on see teos eriti huvipakkuv, sest selles on osutatud rohkemsti tähelepanu Eestile ja eestlastele.

See on suurepärane teos nimeka kultuurisõnase lapspeivest, koolilastele, üliõpilasajastust, poliitilist, sugulastest, sõpradest jne.

Eesti osas on just rohkesti pühendatud sõprusele ja elu-olu vaatlusele. Eri peatükki, Viron Päiväkirja ligi 60 lehekülje ulatuses — ja seega siis endis antud päeviku kujul — puudutab Eestit ja eestlasi aastal 1921, mil Martti Haavio viibis kogu suve Eestis, kus ta külastas paljusid paiku, peamiselt siiski Tartut ja Petserimaad.

Sellest ajast pärinevad ka tema sõprus-, hõimu- ja teaduslased suhted. Esineb terve rida poliitiluid, teadlasi, kirjanikke j.t. nagu näiteks Laidoner, Päts, Tõnisson, Rei, Martna, Eisen, Ernits, Jul. Mark, O. Loo-ris, J. Mägiste, H. Moora, A. Ooras, A. Laikmaa, Marie Under, F. Tuglas, A. Kivikas, A. Gailit, G. Suits j.t.

Haavio kirjeldab humoorikalt ja haruldaseti ladusas väljendusstiilis. Ta oli kaasas ka Eesti-Soome Üliõpilaste ühingu asutamisel. Sellega seoses ütleb ta m.s.: "Olime noored ja lapse-ligid ja väga inimestunud. Me ei maldanud lahkuda üksteisest ilma erilise põhjustega."

Vaatlema ühes järgmises EPL-numbris lähemalt seda osa, mis on kirjutatud eestlastest Haavio Nuoruusaastais. (EPL/MR.)

Eesti keel rootslasile Göteborgis

Heino Rohla õpetab rootslastele eesti keelt.

GÖTEBORI (EPL) — Eesti Komitee Göteborgi osakonna mitmesuguste kursuste hulgas on huvitavaiks eesti keele kursus rootslastele.

See kursus tekkis rootslaste soovil, kes abieluldes eestlastega, sattusid uute seitskonda, kus räägitakse keelt, mida raske mõista, kuid siiski oleks soov, saada lähem kontakt oma uute sugulastega, mida võimaldaks selle keele oskus. Sellele soovile tuli E.K. Gbg. osak. vastu, korraldades eelpool mainitud kursuse. Kursuse lektoriks on Heino Rohla. See 160, mis kursusel tehakse, on kaunis komplitseeritud, kuna puuduvad vastavad õpivahendid, tuleb koostada 100-lehed, estiks eesti keeles, siis tõlkida rootsi keelde jne. Kui kursulas-sed läbi töötanud teatavalt ülesand-eda, võtab lektor selle heilendile. Seda ette mängides, kuulab isik oma häälde, et ja seda siis parandada. Loodame, et kursus meelitab enam eesti keele oskuse soovijaid, et sellega avalduks võimalus, emadele—isa-dele rootslastele aru saada oma laste keelest, kes käivad eesti Mängukoolis, ja üsna ruttu omandavad eesti keele oskuse.

Ida vastu vabale liiklusele ja perekondade ühendamisele parlamentaarses unioonis

Helsingi Eduskonna ruumes toimus möödunud kuuvahetusel Interparlamentaarne (parlamentidevaheline rahvusvaheline organisatsioon) n.n. "Julgeolekukonverents", kus esindatud olid 30 riigi parlamendid, 9 rahvusvahelise organisatsiooni ja 10 riiki vaadlejate kaudu. Kohal oli ka suur arv välisajakirjanikke, nende seas pressivaatleja staatusega ka Arvo Horn Balti Komiteest Stockholmist, kes võitis kontakte delegatsioonidega ja delegaatidega, jagades neile Balti organisatsioonide materjale julgeolekukonverentsi puhuks.

Konverentsi millisel oli 300 osavõtjat, avati president Kekkoneni poolt. Peab märkima, et Interparlamentaarne Unioon, mis asutati juba 1889. a., oli ligi poolajalast kestel tõeselt demokraatlikult valitud parlamentaarse institutsiooni esinduskoormiks. II Maailmasõjale järgnenud esimestel aastakümnetel olid uniooni konverentsid olulisteks manifestatsioonideks demokraatiat võitluses totalitaarses vooludega ja ka Balti võitluses organisatsioonidel oli tockord võimulus IPUK okkultuleku raames ulatuslikke selgituskoostöö korraldada, millesse tockord häähtähtlikult ja soodustavalt suhtuti. Olukord muutus oluliselt, kui kuuekümmend aastat algul N. Liit ja kommunistliku bloki maade "parlamentid" uniooni liikmeks võeti. Neile järgnes hiljem veel rida teisi autoritaarseid ja diktatorlikke korraldajate ja Nüüd on uniooni liikmeks juba 70 riiki ja ligi pooled neist ei esinda enam mingit tõealiku parlamentarismi.

Helsingi konverentsil oli labaloki esindajaid kaheksast riigist kokku 100 häältega. Mitte-kommunistlike maade arv oli 22 ja neil oli 246 häält, seega siiski veel küllaldane enamus.

Nagu viimaste aastate IPU konverentsidel, nii ka nüüd Helsingis, näitasid Moskva bloki maad suurt aktiivsust oma seisukohtade läbisurumises, ettepanekute lahendamises ja resolutsioonide sõnastuses neile sobivaks manipuleerimises.

MILLEKS HELSINGI KONVERENTS?

Koondades parlamendiliikmeid kogu maailmast, eriti aga muidugi Euroopast, Helsingi, soovisid soomlased veelgi suuremat lähelepanu tõmata Helsingile kui julgeolekukonverentsi läbiirakimise Euroopa keskusse. Nende sooviks on ju, et ka varasemal algav päripäris julgeolekukonverentsi metropoliks kujuneks Helsingi. Kui päris julgeolekukonverents kokku astub valituste pinnal, siis IPU konverents kujunes foorumiks, kus samu probleeme juba nüüd võidi arutada parlamentaarsete delegatsioonide pinnal. Ettevalmistava Dipoli-konverentsi ülesandeks ei ole ju küsimusi sisuliselt kaaluda, vaid peamiselt kindlaks määrata see päevakord, mida hilisem julgeolekukonverents tegelikult arutama hok-

kab. Kuna IPU konverentsi päevakorras olid aga täpselt samad probleemid, mida hiljem Euroopa ja Ida-bloki valitused arutama hakkavad, siis kujunes parlamentaarsed kokkulepped nagu suureks peaprooviks saabuvalle pärisvalitustele.

MIDA ARUTATI KONVERENTSIL

IPU konverentsi arutlustemadeks olid seega need neli probleemi, mis moodustavad ka julgeolekukonverentsi probleemistikku: 1. Euroopa julgeoleku ja sõjalise tasakaalu probleemid, 2. Ida-Lääne majanduslikud vahelkorrad, 3. Ida-Lääne vahelise vabamajanduse, informatsiooni ja lõhuv perekondade probleemid ja 4. Kultuurilise, teadusliku ja tehnoloogilise koostöö küsimused. Ida-bloki riikide poolt oli konverentsile ette valmistatud suur arv ettepanekuid, millest nähtus, mida Moskva blokk õieti taotleb julgeolekukonverentsidega. NATO riikide ettepanekud ja laiemalt kogu demokraatliku maailma seisukohad kajastusid sama selgelt nende riikide parlamendidelegatsioonide ettepanekuid.

Erikomisjonide töös kindluste uske taga püksid need eriseisukohad väga tugevalt kokku. Terve nädala kestnud vaidlustes püüdis Soome ja Skandinaavia delegatsioonid mängida lepitajate ja vahendajate rolli, mis ka äärmiselt, kuna lõppresolutsioonid kujunesid kompromissideks, mis ühel häälil vastu väeti.

MOSKVA NÕUAB

Need olid peamiselt satelliitriigid, milliseid Moskva Helsingis tulle saatis oma seisukohtade esitajateks. Ungari, Poola, Tšehhoslovakkia ja Ida-Saksamaa ettepanekute, mida Moskva delegatsioon eriti rühuga hiljem toetama asus, läib punase joonena Euroopa piiride status quo ja puutumatus nõue. "Kõik riigid peavad aktsepteerima, kõikideks aegadeks, Euroopa praeguste piiride puutumatus põhimõtte, samuti tunnustama praeguste Euroopa riikide territoriaalset integriteeti" kõlas Ida-Saksamaa ja N. Liidu ettepanek.

Lääneriigid selle vastu rühutisid, mõeldes eriti ka Brezhnevi doktriini hädaohule, rahvaste enesemääramise ja vaba suveräänsuse põhimõtteid.

Konverentsi lõppresolutsioonis on nimetatist leidnud mõlemad põhi-

mõtted. Balti riikide osas võib seega sellise resolutsiooni alusel Moskvas vaadatud nõuda praeguste piiride ja olukorra jäävat puutumatus, läänest nähtuna võib aga sama resolutsiooni alusel nõuda Balti riikide iseseisvuse taastamist. On põhjust arvata, et ka saabuval päris julgeolekukonverentsil see kogu julgeolekukonverentsi kõige olulisem probleem saab sellise ebamäärase sõnastuse, mis võimaldab ka tulevikus vastupidised tõlgendamisi.

LÕHUTUD PEREKONNAD

Oli huvitav jälgida, kuidas Moskva blokk püüdis semantiliselt manipuleerimistega pihendada ja väanata lääne riikide nõudeid vabama liikluse ja informatsiooni vahendamise osas. Kui lääneriigid nõudsid "inimeste vaba liiklust üle piiride", nõudis Moskva kogu lisaklaasliks lisamist, et "seda tuleb korraldada kokkuleppeliselt riikide vahel". Kui lääne delegatsioonid nõudsid vaba informatsiooni, ka vaba kultuurisuhtlemise vahetud rakendamist, nõudis Moskva kogu, et see võib toimuda aga ainult selliselt, et see ei "häiri iga rahva sisemist korda ja oma rahvuslikku kaitset".

Kanada ja Shveitsi delegatsioonid ettepanekuid nõudsid tugevalt, et juba pikki aastakümneid Ida-Lääne konfrontatsiooni tõttu lõhutud perekonnad ja lahutatud omaksed võiksid nüüd jälle ühineda ja et Ida-bloki riigid sellele lihtsustatud korras kassa äratktsid. Siin mõeldi neid sada tuhanded perekondi Balti riikidest kuni Albaaniast, samuti Nõukogude juute, Volga-saksalasi jne., kes ka praegu veel ebainimlikus eraldatuses peavad viibima. Ka siin püüdis Moskva-blokk resolutsioonis vastuvõtmist takistada ja nende sõnastust õhendada. Nende kantsed ebahmetsustid aga täielikult ja resolutsioonid võeti vastu selges ja kindlas sõnastuses.

Moskva püüdis ka IPU konverentsi ära kasutada, et kiilu löüa Euroopa koostööorganisatsiooni chituse. Ilmselt Moskvas inspireeritud, nõudis Soome delegatsioon juba konverentsi avamisel uue pildena Euroopa parlamentaarses koostööorganisatsiooni "Euroforumi" loomist. Moskva blokk teostas seda ettepanekut tugevalt. Lääne delegatsioonid hääletasid aga ettepaneku maha,

USA esindaja Derwinski võitis vastu alti esindajad.

kuna Euroopa koostööorganisatsioon on olemas praegu juba ennem liiga palju kui vähe.

Konverentsil võeti vastu rida otsuseid Euroopa minoriteetide, sissedürandite ja viilimaise tööhõu-vähemusrhuvuste kaitseks. Soomlased mõitlesid siin ilmselt ka soome minoriteedi raskele olukorrale Rootsis. Need resolutsioonid võivad aga häid kasutamist leida ka Balti organisatsioonide poolt.

RANGE JULGESTUS

Dipoli liiklooli klubihoonet, kus toimub praegune ettevalmistav julgeolekukonverents, on rahva poolt hakatud kutsutama "Tapiola vangilaagriks". Külastasime Dipolit ja võisime tõeselt kogeda, et konverentsihoone on ümber piiratud lihtsade politseinike ahelast, lisaks sellele on ehitatud kõrge traaatid, nende vahel hoiautsusidil ja kõikjal ümbruskonnas veel politseipatrullid koerte ja lähi-raadiosaatjatega. Tehnikaülikooli suu võimla on muudetud suureks vahiloakaaliks, kus sajad noored politseinikud koviitasside taga konutavad ja vahipassi ootavad.

Sama range kord oli rakendatud, kuigi vähem silmatorkaval kujul, ka IPU konverentsi puhul Eduskunta hoones. Ka siin olid kõik sissekäigud tugeva politseilise valve all ja igalt külalastajalt nõuti delegaadi-või pressikaardi igakordset ettenäitamist. Soomlased kindlustasid, et see range kord on vajalik põhjusel, et konverentsist võtavad osa ka Iisraeli ja Egiptuse vaatlajad.

Ilmselt on aga sellist ka Moskva ja Ida-bloki delegaadid huvitatud, kellel kõigil olid kaasas tugevad "julgestusgruppid". See näiks nüüd kujunevat rahvusvaheliste kokkulekute uueks meetodiaks, sest ka USA delegatsioonil oli kaasas 4-liikmeline sõjaväelastest koosnev "escort", kelle nimed siiski olid ära toodud delegatsioonide matriklis, vastandina Moskva bloki politrukidele, kes nii konverentsi hoones kui ka hotellides riigi nühki-sid agenditena.

Ida-Lääne suhtlemise ja julgeolekukonverentside esimeseks praktiliseks tulemuseks on siis olukord, et ka vab maailmas üha rohkem hakatakse rakendada Moskval nii omast ja endast mõistetavat politrukide "julgeolekukorda".

BALTI MATERJALID KÕRVALDATI

Kõigile konverentsi delegaatidele saadeti Balti organisatsioonide poolt valmistatud julgeolekukonverentsi materjalid ja memorandumid vastavate maade keeltes. Need materjalid saadeti delegatsioonide asukohahotellide aadressidel ja delegaadid said need ka kätte. Kümme-konna delegatsiooni ja delegaadi hotelli-aadressid aga puudusid ja need materjalid saadeti postiga Eduskunta aadressil, kus konverentsi postkontor töötas. Konverentsi viimase päeva, 31. jaan. hommikul oli konverentsi organisatsioonikomitee esimese soome parlamendililge Ralf Friberg soome grupi kokkutulekul teatanud, et mingi Balti organisatsioon olevat vahal palunud oma materjalide levitamiseks konverentsi büroo kaudu delegaatidele. Ralf Friberg oli keeldunud.

Nüüd ei ole teada, et ükski Balti organisatsioon oleks sellise sooviga esinenud. Kuna aga vastavad delegatsioonid postiga saadetu materjalile kätte ei saanud, võib järelda-

Püha vene bürokraatia

MOSKVA — Klaudia Soloshina, 16 aastat vana, avastas passi kätte-saamisel, et tema sünniaeg polnud õige. Passi oli märgitud selleks 31. septembril. Ta oli sündinud 28. augustil.

N. Liidus ilmuv pilkeajakirji "Krokodil" kirjutab, et Klaudia on juhtinud passiameti politseiniku tähelepanu vaele kuupäevale, üteldes, et kuidas saab märkida 31. kui septembris on ainult 30 päeva. See pahandus poltseiniku.

"Küllap me teame paremini, kuidas on," ütelnud politseinik. "Kui sünniaja tõendusena seisab 31. septembril, siis peab see ka õige olema!"

"Krokodil" lisab, et politseinik, kes kirjutas Klaudia sünniajaks 31. septembril, ütelnud: "Klaudia muutus nüüd nooremaks, tänu teenistuja kaasabile."

● Kaitseminister Melvin R. Laird teatas, et sunduslik sõjaväeteenistus on kaotatud kuuks kuuks enne seaduses ettenähtud tähtaega, mis on 30. juuni s.a. Nüüdsest peale USA sõjajoni peavad koosseisla täiendama ainult vabatahtlikega.

da, et Ralf Fribergi korraldusel need konverentsi postkontoris peatati ja kõrvaldati.

Rida soome parlamendiliikmeid on praegu seda vahetuhtumit uurimas ja kui selgub, et see nii on, kavatsab Balti Komitee IPU juhatusele ja Soome organisatsioonile nõuata saata terava protesti materjalide omavoliilise peatamise eest, mis on ilmselt ja jäme rahvusvahelise posikonverentsiooni ja ka soome postikorra rikkumine.

USA ESINDAJA JUURES

Balti Komitee esindaja Arvo Horn koos BK esindajaga Soome võeti vastu USA delegatsiooni esimehe, kongressiliikme Edward J. Derwinski poolt, keda tänati tema tõhusa panuse eest Balti ja ikestatud rahvaste huvide kaitsemisel USA kongressis. Derwinski rühutas, et ta ei soovi Soome delegatsiooni oludes rohkem neis küsimustes deklarierida kui ta ütles oma konverentsil peatud kõnes ja soome lehtedes avaldatud intervjuudes. Ta ütles Balti Komitee esindajatele m.s.:

"Minu ja USA delegatsiooni ülesandeks on siin Helsingis ja USA kongressis võidelda selle eest, et kunstiilike tõkkesid vähendatakse rahvaste vahel Idas ja Läänes. Meie nõuame UN statundi põhimõtteid rakendamist ka Ida-Euroopas, mis ette näevad poliitilise iseseisvuse tagamist kõigile rahvastele kes seda soovivad ja nende territoriaalset puutumatus kindlustamist. Meie nõuame diskrimineerivate viisade ja muude maksude kaotamist kõigile, kes Ida-Euroopast soovivad emigreerida teistesse maadesse. Rahva konsolideerimise Ida-Euroopas eeldab ka, et inimestele kindlustatakse nende omal valikul vababud religioosuse sektoris ja et nad väivad vabalt nii kõnes kui kirjalikult end väljendada kõigi poliitiliste ja ka majanduslike probleemide alal. On aeg, et inimestel oleks jälle võimalik vabalt reisida üle piiride kõigisse Euroopa maadesse. Meie soovime raamatute, publikatsioonide, filmide ja raadio- ning TV-saadete vaba saatmist ja kulgemist üle piiride, eriti ka Ida-Euroopasse. USA valitus ja kongress ei tunnusta endiselt Balti riiki. Need küsimused aga vaevalt praegusel IPU konverentsil üles tõusevad. Saabuval päris julgeolekukonverentsi toimub teinvalitustele ülesandeks anda juhtnõuiriid oma delegatsioonile. Aga kongress jälgi- ka tulevikus ternvalit julgeolekukonverentsi tööd ja püüab siin igal oma niiju avaldada."

Balti Komitee esindajatel oli hiljuti võimalus pikemat veelelda ka teiste USA delegatsioonide liikmetega, samuti Lääne-Saksamaa, Hollandi, Itaalia, Shveitsi ja rea teiste maade delegatsioonide liikmetega.

President Urho Kekkonen avamas Parlamentaarse Uniooni konverentsi Helsingis.

Kuningl. ooperi teenistuses Jutuajamine Helmi Nerepiga

Teatavasti pühitseb Rootsi Kuninglik Ooper sel kevadtalve hooajal oma 200-a aasta juubelit uue algupärase ooperi "Tintomara" (Gustav III-da mõrvamise ja ilusa androgüüni teema) ja noorte jõududega balleti "Juubelirõõnd" esietenduste, mitmete näituste — isegi ooperimotiividega kirjurgid — ja muude ooperi tegevust valgustavate üritustega. Kuna pealtnäha ooperimajas juba aastaid töötab mitmeid kaasmaalasi — Lehti Aug, Senta Mõök-Hallberg ja Raimund Ralvide ooperikooris. Roman Vähi dekoratsioonide ateljees ning Helmi Nerep partituuride biblioteegis — oleks põhjust just viimast mainituga juttu ajada. Teiste ülalmainitud kaasmaalastega on mitmel puhul meie ajakirjanduses juba juttu olnud.

— Ooperit saab ju teha kasvõi ilma dekoratsioonideta ja ka ilma kostüümidega tavalises tänavarietüüses, kuid mitte kunagi ilma lauljate orkestrita, kellel ju alati on vaja noote. See nootidega varustamine ongi olnud minu töö oma kümme aastat, jutustab Helmi Nerep pärast juubeli-balleti peaproovi solistide ja töötajate ühises sõtklas, mille suured klaasaknad on otse vastu Jakobi kirikut.

Tänu oma tööalale saab Helmi Nerep kõikidel proovidel ja etendustel tasuta kääta. Ta on ka helledi jaganud priipiletiteid oma lähematele sõpradele. Nii on paljud muusikahuvilised eestlased sinise ooperi töökavadega hästi kursis. Ka on peaproov alati palju põnevam tavalisest etendusest. Parketti kaks rida on alati palju põnevam tavalisest etendusest. Parketti kaks rida on alati tühjad, et oma laulakese tega keset saali istuv näitejuht koos abilitestega mõne viperuse puhul kergelt lava taha pääseks. Sageli võetakse terve vaatus kaks korda läbi. On tunda erilist pingit lava ja saali vahel, eriti veel kui see on täidetud levaliitajate omastest, kolleegidest, arvustajatest ja teistest "kõhvitidest" asjatundjatest.

Helmi Nerep liiks ooperi raamatukogusse arhiivitöö alusel. Sai aga kohe ooperilõpuga tavaliselt palgata pensioneeriti, sai ta hea ja hoolika kümneaastase tegevuse eest graaferiitud kuldkäikela. Tavaliselt saab seda 25-e aasta mõeldudes. Ka paluti teda tööle edasi jääda, kuna oli ju tulemas juubelaasta. Et aga mõeldunud aastad ooperi biblioteegis on olnud väga pingutatud, lubas pr. Nerep ainult osalise tööajaga edasi rahnuda, siis kui teda tõesti on "hädasti vaja". Kuldkäikela ühendmist raporteeris kogu meie ajakirjandust vabast maailmas. Kahjuks tegid ameerika eesti lehed eksituse muusikaalse Nerepitegusuvaga isikute ära vahetamisega. Nii jäi seal mulje nagu oleks tegemist Hilma Nerep-Mossinga, kes on ja tuntud klaverikunstnik, koorijuht ja muusikapedagoog.

Helmi Nerep, neiuana Lipsthal, lõpetas Tallinnas Paul Sepa teatrikooli (eelse lennu a. 1927. Koos Els Vaarman-Kaljutiga olid nad ainsad nimetatud lennust, kes pääsesid vabasse maailma.

Helmi abiellus noorelt Elmar Nerepiga, kes vabariigi ajal oli kõrgem riigiametnik sotsiaalalal. Stockholmis on ta mänginud paljudes teatrilavastustes häid karakterosi. Helmi esimene Tallinnas Draamateatri laste- ja noorsoonäidendis, edasi õppides ka laulu ja muusikateooriat. Põhjalik nootide tundmine on temale ooperi raamatukogud müüd suureks kasuks.

Rootsi ooperi raamatukogus on 700 ooperi partituuri ja ligi 500 klaveri partituuri nendest, oht "klaviiri", nagu teatri keeles öeldakse.

Ülemuseks on siin muusika-bibliotekar Olle Farell, kes sünnis 1881. juba a. 1939. Tema abilitesteks on assistendid Anna-Lisa Jansson ja Helmi Nerep. Iga uue lavastuse puhul on see siis ooper või ballet, tuleb orkestrile ja solistidele välja jagada vastav noodimaterjal. Tihti tuleb teha kärpeid balletide puhul uut muusikat (kuigi sama helilooja oma) juurde panna, jne. Kui ooperit lauldakse rootsi keeles ja tegemist on

libretto uustõlkega, tuleb rootsi teksti käsitsi ilusasti sisse kirjutada iga üksikule osalisele muidugi. Vaevarikas ja läpne töö kui arvestada, et Mozarti "Võlvitöö" koosneb 688-st lehest, mis on normaalne arv ooperi kohta. Rootsi keelse teksti sisse kirjutamine võtab tavaliselt 50 töötundi. Iga osaline vajab loomulikult omale tekstiga klaveri-partituuri, sageli laulab üht ja sama partiid mitu lauljat vaheldumisi, kes kõik vajavad oma "klaviiri". Eriti keerukad on kärped, jutustab Helmi Nerep. Ühe Drottningholmi teatri ooperi jaoks pidi ta neid tegema 86 tükki. Kärpeid tohib teha tavaliselt musta pliiatsiga, mida kergesti võib välja hõõruda. Suureks abiks tänapäeval on muidugi fotograafilised paljundamis-masinad, mis imekiiresti koopivad produtsereivad.

Mis minu töö huvitavaks tegi oli sõbralik õhkkond, hea läbisamine ka suurte ooperitüüptidega. Sageli tulevad nende poilt pärast esinemist kenad kingitused. Miljöö on ka väga rahvusvaheline. Kõik meie repetiitorid näitaks on välismaalased — ungari, soomlane, taanlane, poolakas ja tsehehh. Viimase nime ongi härra Chehh. Loomulikult hoiaime meie eriti ühte.

Helmi on ka nii mõnigi lõbus lugu jutustada. Nii tuli lähil viimase päeval üks täiesti lärimärjas pitsakus kõhnavõitu nooruk ja paus ühte partituuri "Kellele te seda siis viite? küsis intervjueritav, kuna arvas, et on tegemist mõne jooksupõltsiga. "Mina olen Okko Kamo," oli häbelik vastus. Tuli välja, tegemist oli noore soomlasest dirigendikoolitusega, kes Herbert v. Karajani noorte dirigentide võistlusel Berliinis sai esimese auhinna.

Ka teise soome dirigendi, Leif Segerstamiaga oli Helmi hea koostöö kui mõne päevaga tuli korra seada Sergej Prokofjevi "Romco ja Julia" balleti partituuri. Kuna selles partituuri iga stseeni juurde käisid pildid

ja tekst oli venekeelne tuli Helmi need kõik rootsi keelde tõlkida. "Silmad olid vahel päris kirjud peas" ütleb ta. Üks tore pahandus juhtus aastate eest ühe kuulsu itaalia dirigendi külalsetenduse ajal. Maestro saabus Stockholmile oma isikliku partituuriga, mis oli kui kapsapea. "Katusime siis kõik lahtised ja katkised lehed kokku lappida ja ilusasti järjekorda seada. Aga kui maestro oma "uut" partituuri dirigendipuldil nägi, muutus ta kurjaks, sest arvas, et tema isiklikud noodid olid kaduma läinud. Raske oli talle selgeks teha, et see oli ikka tema vana armas partituur..."

Helmi Nerep on töötanud mitme operihefi all. Üllatavalt hea administraator oli kadunud kuulus Wagneri-tenor St Ewanholm. Suvel aulõnnmatusel Itaalias hukkusnud Göran Gentele oli "suure zhestiga isiksus, kes nii hästi oleks sobinud Metropolitanile," lõpetab Helmi.

KARIN SAARSEN

Politrakkide konverents

MOSKVA — N. Liidu punaarmee ajaleht "Punane Täht" tegi teatavaks, et Moskvasse kutsutakse kokku punaarmee juhtivate poliitiliste komisaride konverents. Lääneriikide eksperdid kalkuleerivad, et kommunistlik partei hakkab sõjaväe komisaride ette valmistama N. Liidu välispoliitika toimunud muudatustele.

Kui seniajani punaarmee suuremateks "vaenlasteks" olid läänemaailma imperialistid, siis nüüd kuulutatatakse N. Liidu suuremaks vastaseks Puna-Hiina. Tehakse teatavaks kongressi kokkukutsumise märtsis, märgib "Punane Täht", et maailmas on toimunud suure muudatused pärast seda kui Nikita Hrustšov kutsus kokku komisaride konverentsi 1960. a. mais.

Helmi Nerep oma töö juures ooperipartituuride raamatukogus.

Rikkalik kontsertkava Vabaduspäeva aktusel

Eesti Vabariigi 55-nda aastapäeva piduliku aktuse kontsertosa Stockholmis Kontserthoone suures saalis on sel aastal eriti kõrgekvaliteediline ja rahvusvahelise ümber.

A. Ambros in memoriam

Laupäeval 3. veebruaril kustus lähe meie vanemapäevi muusikamehe etuult Blackebergi haiglas ühikese haiguse järele.

Arthur Ambros oli sündinud Tallinnas 8. jaanuaril 1895 a., käinud seal koolis ja saanud oma muusikahariduse. Ta isa Andres Ambros ja ema Luise (neiuana Palis) põlvnesid Noarootsist ja kulusid Tallinna Rootsi kogudusse.

Arthur Ambros sai oma muusikalise hariduse viiulipedagoogi prof. Paulseni juures. 1921 algas ta oma kutselisel muusika-teenistuses "Estonia" teatri orkestris viiuldajana, mängides ka kammer-muusika ja sümfonia-orkestrites mitmete dirigentide all: prof. Juhan Aaviku, Raimund Kull'i, Verner Nerep', jt. kuni lahkimiseni Eestist 1944 a. septembri tormis viimase "Juhaniga" — destinaltsioon Rootsi.

Palgultuse algupäevil oli Artur Ambros viiulilõpetaja k. t. rootsi koolis, kuni sai pideva arhiivitöölise koha Uppsalas noodikirjutamise alal. Uppsalasse jäi ta kolmeks aastaks.

Kolinud Stockholm, alustas tööd kalkulaatorina Atlas-Copcos ja jäi selle firma teenistusse kuni pensionile minekuni 1970 a. Atlas-Copcos oli ta austatud ja hinnatud tööjuht.

Pagaluses andis Artur Ambros oma igapäevase töö kõrval ka väärtusliku ideelise panuse eesti orkestrile mängides Verner Nerepi juhtimise all. See Eesti Orkester andis mitmeid sümfonia-kontserte, saatis Pagulasteatri poolt korraldatud operietendusi jne.

Inimesena oli Artur Ambros äärmiselt tähelepanelik, faktiline, sõbralik ja abivalmis kõigile, enese suhtes aga vähenõudlik ja tugashoidlik. Teda jäädav leinama rohkem kui 50-ne aastase harmoonilise abielu järele abikaasa Marta (neiuana Soe) ja lapse: tütar Evi Stockholmis ja poeg Heino perega Ameerikas, peale nende sugulased Eestis.

Artur Ambros! Sinust jääb helega ja soe mälestus kõigile Su arvukatele tuttavatele ja sõpradele. Suurim tänu Sulle kõige ilusa ja õilsaltea eest, mis Sa andsid meile kõigile

Ooperisolist Björn Asker, kelle sametpehme bariton on meid võlunud Kuningliku Ooperi lavalt, avab meie aastapäeva aktuse muusikale osa kolme Artur Kapi harvakuuldud lüudega. Ta esineb rootsi keeles, laulude tekstidõlkeid on teinud Reet Weer. Björn Asker laulab esmalt "Kütkes" (K.E.S66t), mis on loodud a. 1897 helilooja Oles 10-aastane, edasi patriootlikud "kaugel kumab" (R. Kamsen) a. 1922 ja "Ei eks!" (L. Koidula) a. 1921, mis ilmselt on Joodud Eesti seisuse saavutamise mõju all. Lõpuks laulab Björn Asker eesti keeles (ta on teatavasti abielus eestlanna Ann-Mari Horniga) Olavi aaria Erald Aava ooperist "Vikerlased", "Vikerlaste" libreto ja laulutekstid on Voldemar Loot, kes suri pagula-sena Stockholmis. Klaverisaade Harri Kõksilt.

Järgnevalt esineb Käbi Larete, rahvusvaheliselt tuntud kontsertpianist ja muusikakommentaator, kelle esinemised kontserdilavadel ja televisioonis on pälvinud erakordset kiitust ja kaasa toonud tunnustava kuuluse rahvusvahelise klassi kuuluvast klaverikunstnikust. Alles hiljutu teostas ta esinemisturnee Ameerika Ühendriikides. Käbi Lare tei mängib aktuse küllalistele kaks pala F. Schuberti heliloomingust — "Impromptu Ass-dur" ja "Moment musical F-moll" ning lõpetab C. Debussy "L'isle joyeuse"ga.

Kontserdi lõpetab Stockholmis Eesti Meeskoor Lembit Leetmaa juhatusel, lauldes K. Türrpuu "Kevade tunne" (V. Ridaia), T. Vettiku "Nohturn" (K. Merilaas) ja V. Kapi "Põhjarannikult" (K. Merilaas). Klaverisaade Harri Kõks.

Eesti Vabariigi 55-nda aastapäeva aktuse toimub Stockholmis pühapäeval, 25 veebruaril äsjarenoverituid Kontserthoone suures saalis. Algus kell 13. Aktuse kõne on dr. Ilo Käbi-niit, rootsipoolne kõne Riigipäeva liikmelt Staffan Burenstam Linderrilt. Aktuse pääsmend on eelmüügil Eesti Rahvusfondis ja Kultuurikoondises — mõlemad asuvad Eesti Majas. Kontsertmaja fuajees avatakse pääsmete müük poolteist tundi enne aktuse algust.

oma nii rikka elu jooksul. Nüüd oled Sa õhinenud igavikuga, kuhu Sinu kunstrikuning alati kuulutas!

Viimne hüvasti armas sõber!
ELLI-MARIA HALLAP

Mälestuskivi Lydia Koidula sünnikohas, Vändra lähedal.

Külastage
EESTI MAJA
WALLING, 34-1

ELDK välispoliitiline aktiivsus

Eesti Liberaaldemokraatlik Koondis pidas oma aasta üldkoosoleku reedel 2. veebruaril Eesti Komitee ruumides Eesti Manas. Koosolekut juhatas esimees Endel Krepp. Ülevaate Liberaalse ja Radikaalse Nooruse Maailmaliidu kongressist Hollandis andis Raivo Randes ja Andres Käärlik. Eesti Liberaaldemokraatliku Koondise nõudefunktsioon on ainuke eesti poliitiline noortorganisatsioon, kes kuulub liikmena poliitilisele noorte rahvusvahelisele organisatsioonile.

ELDK 1972.a. tegevusaruande esitas peasekretär Aleksander Terras. Raskuspunkt lasus 1972. aasta tegevuses rahvusvahelistel kontaktidel ja koostööd teiste liberaalsete rühmitustega rahvusvaheliste organisatsioonide raamides. Samal ajal on Rootsi osas peetud vajalikku kontakti folkpartiga.

Liberaalse Maailmauniooni tänavune kongress peeti 29. septembrist 1. oktoobrini Pariisis ja sellest on ilmunud ulatuslikum ülevaade Rootsi eesti ajalehtedes. Eesti liberaale esindas kongressil ELDK peasekretär A. Terras. Kongressi resolutsioonides mõisteti muusikas teravalt hukka Nõukogude Liidu poolt harrastatavat poliitilise võigvald tema mõjupiirkonnas asuvate rahvaste, vähemrahvaste ja üldse teistimõeldajate vastu, mida kongress kutsus üles silmas pidama ühenduses katsetatava Euroopa julgeoleku konventsiooniga Soomes. Vastavate resolutsioonide nimetatuse ka eriti Balti riike, kui Nõukogude Liidu võigvalda ohvreid.

Liberaalse ja Radikaalse Nooruse Maailmaliidu erakordne kongress peeti kokku tulema Helsingis 31. augustist 4. septembrini ja arutusele oleks pidanud tulema ka ELDK noortefunktsiooni vahekorrad maailmaliiduga. Teatavasti oli just soomlaste ettepanekul Maailmaliidu eelmisel kongressil vastu võetud resolutsioon, mille kohaselt juhatus ehk nn internationalnaine büroo pidi kaaluma eesti noorte liberaalide väljarvamist maailmaorganisatsioonist, kuna nad ei esinda praegust okupeeritud Eestit.

Juhatus pidi avaldama oma seisukohta järgmisele kongressile osustamiseks. ELDK saatis Helsingisse

kolmelikmelise delegatsiooni — Andres Küng, Ülo Ignats ja Raivo Randes, kellele aga viimasel silmapilgul teatati, et konverents jääb ära, kuuldavasti põhjusel, et sisemiste vastutulede tõttu maailmaliidu juhatuses keeldus konverentsi finantseeriv sihtasutus selleks summasid andmast.

KONGRESS HOLLANDIS

Eestlased võtsid sellest kongressist oma tulevamas koosseisus kui kunagi varem. Eesti Liberaaldemokraatliku Koondise noorte delegatsiooni kuulusid ametlikult delegaandina Andres Küng ja peale tema võtsid osa vaateajajana Peeter Belinfante Rotterdamist ning Andres Käärlik ja Raivo Randes Stockholmist.

Eelmisel WFLRY-kongressil soomlaste poolt esitatud ettepanek Eesti Liberaaldemokraatliku Koondise (ELDK) noortefunktsiooni väljajäetmiseks noorliberaalide maailmaliidust — ei tulnud sel kongressil üldse üles, kuna eesti delegatsiooni asus lohe vasturääkna. Andres Küng võttis oma välispoliitilise komisjoni. Ta esitas seal kaks ettepanekut resolutsioonideks. — Esimene kõlas:

"WFLRY toetab Balti rahvaste võitlust rahvusliku ütleelamise ja enesemääramise õiguse eest. Passiivse vastupanu kasv Balti riikides näitab, et demokraatlikud ideaalid elavad edasi, vaatamata kolme aastakümne süstemaatilisele nõukogude intokriinermisele ja venestamisele. Eesti, Läti ja Leedu rahvastele peab andma täielikku demokraatlikku vabadust ja kindlustama inimõigused, nende hulgas riikliku iseseisvuse taastamine".

Resolutsioon võeti komisjoni poolt

ELDK esimees mag. Endel Krepp.

üksmeelselt vastu, samuti lõppsessioonil kogu kongressi poolt.

Andres Küngi teine, eestlaste nimel esitatud, resolutsioon võeti väliskomisjoni poolt samuti üksmeelselt vastu. See kõlas: "WFLRY nõuab, et Euroopa Koostöö ja Julgestuse Konverentsist osavõtjad riigid garanteeriks inimeste ja ideede vabamat liikumist. Meie üldine nõue käsitab eriti juutide, ballaste ja teiste nõukogude elanike õigust vabalt lahkuda "omaist maalt".

Praegune kõrge maks, mis tabab neid kodanikke, kes on saanud kõrgema hariduse ja kes tahavad lahkuda Nõukogude Liidust, tuleb kaotada. Põhiline inimõigus vabalt lahkuda igalt maalt, kaasarvatud isiku oma maa, moodustab tähtsa osa tõelisel rahvusvahelisel pingelõpvenemisel ja koostööl. See nõue kujutab endast ka oma meie põhilist liberaalset maailmavaadet".

Resolutsioon võeti vastu suure enamusega ka kongressi lõppistungil kogu kongressi poolt. Soomlased olid täiesti üllatunud eestlaste ofensivist. Pärast resolutsioonide vastuvõtmist põlvnuid neil enam psühholoogiliselt võimalki oma väljajäetamise ettepanekut esitada — kui see neil sellel kongressil üldse kavas oli.

Eesti delegatsiooni õnnesust Hollandis läbi viia oma plaanid paremini kui oieks võinud loota. Büroo praeguse koosseisuga ja pärast kongressi selget seisukohavõttu Balti küsimuses on eesti noorliberaalide osavõitõiguse maailmaliidus garanteeritud lähimate aastate jooksul.

CLE — Committee of Liberal Exiles pidas 2. fookkoosolekut ühenduses Liberaalse Maailmauniooni kongressil Pariisis. Koosolekut juhatas CLE esimees ja Maailmauniooni patroon, poola kirjav Raazynski, kes muu seas mõeldunud aasta detsembris tähistas Londonis oma 80. a sünnipäeva.

Liberaalne Internationalnall andis sel puhul tema auks lõuna ja ELDK saatis õnnitlustelegrammi. CLE on loodud eriorganina Liberaalse Maailmauniooni raamides, peakorteriga Londonis. Liberaalse Internationalnalli ruumides. ELDK on pidanud CLE-ga kontakti peamiselt kirjateel, kuna pärast dr. Aruja lahkumist Londonist, on koondisel puudunud kohalik esindaja.

Ometi on CLE valinud ELDK-st A. Terrase ühena oma neljast esindajast Maailmauniooni eksekutivikomiteesse. CLE saab väikest majanduslikku toetust oma asjaajamise kuldude katteks Maailmaliidult. Ühenduse na osustati koosolekul Pariisis, et eksiligrupid maksavad oma Maailmauniooni liikmeksand tuluveikus oise CLE-le — kuni esaspidiseni sekretär N. Petrovici nimele — ja mitte Maailmaunioonile. Us menetus on heaks kiidetud Internationalnalli peasekretäri Vernon Dawsoni poolt.

Folkpartiet tänavune kongress — maapäev — peeti 23. — 26. novembrini Göteborgis. Eesti liberaale esindas ELDK adiesimees Heinrich Mark. Kongressil oli meid otsestelt puudutavaid küsimuseks balltaste kaksikõdakondus. Andres Küng, Sven Reimans, David Wirmark. Olle Wästberg ja Niklavs Lupunkis olid välja tõtta-

Kohalik elu

GÖTEBORG

Peakoosolek

Eesti pensionäride ühing Göteborgis korraldab aastapeakoosolekut toimub kolmapäeval, 28. veebr. kl. 10 Eesti Majas, Drottningatan 27. Päevakorras koosoleku rakendamise, aruannete kinnitamine, tegevuskava ja eelarve, liikmeksand määramine, valimised, läbirääkimised ja kohapeal algatatud küsimused. Kui määratud ajaks ei ilmu kohale kvorumiks vajalik arv liikmeid, peetakse koosolek pool tundi hiljem, illes otustusvõimeline kokkutulnud liikmete arvule vaatamata. Juhatus loodab liikmete rohkearvulist osavõttu.

STOCKHOLM

Ettekandekoosolek

Eesti Teaduslik Seltis Rootsis korraldab teisipäeval, 27. veebr. algusega kl. 17.30 Eesti Komitee ruumides Eesti Majas, Wallingatan 34 ettekandekoosoleku. Kõneleb prof. Gustav Rääk teemal "Talupoja maavaldus-suhted ja muistse agraar-kommunismi teooria". Kõik ettekanded huvitatud on tereilunud.

UPSALA

EV aastapäev

Eesti Vabariigi 55-nda aastapäeva tähistamine Uppsalas laupäeval, 24. veebr. toimub järgmise kava kohaselt:

Kell 16 päevakohane jumalateistus ja aktus Mikaeli kirikus. Kaastegivad peapiiskop Konrad Veem, praost Jakob Auver, ooperilaulja Aarne Viisimaa (solist), mag. Endel Krepp (kõne) ja muusikdirektor Bertil Nordin (orel).

Kell 18 koosviibimine kohvilauaga Uppsala Eesti Kodu ruumes. Kõik on lahkelt tereilunud. Osavõttu soovist palutakse teatada mõnele Uppsala Eesti Seltis juhatusliikmele (vt. teisel) hiljemalt 21 veebr.

UPSALA

Eesti Seltis juhatus

Uppsala Eesti Seltis peakoosolekul 28. jaan. valitud juhatus tõttab käesoleval aastal järgmises koosseisus: Esimees Kaarel Vahtras, abiesimees Voldemar Krüppelman, sekretär Arnold Laidva, abisekretär Anu Mark, laekur Eduard Keeeste ja sektsiooni esindaja Erik Usen.

muud konkreetse ettepaneku, mis kongressile esitati ja vastu võeti.

Selle ettepaneku kohaselt tegi kongress partei juhatusel ülesandeks astuda samme, et Rootsi valituss, diplomaatilisi teid kasutades, piiauks saavutada kokkulepet, et Eesti, Läti ja Leedu endised kodanikud ja nende lapsed administratiivse taotlusega vastava rootsi asutusse juures vahastatakse Sovjeti kodakondsusest ja igast muud laadi vormilistest sidemest N. Liiduga.

Folkpartiet juhatus oli juba enne kongressi asunud ettepaneku suhtes pooldavale seisukohale põhjenduseks, et liberalismi printsiipide hulka kuulub vabaduse nõue ja igal inimesel endal on õigus otsustada, missuguse riigi kodakondsusesse ta tahab kuuluda.

ELDK juhatusse kuulunud tegevusastal: esimees E. Krepp, abiesimees H. Mark, peasekretär A. Terras, sekretär M. Mäelo, laekur K. Käärlik.

Läbirääkimiste all soovitas J. Kauri korraldada edaspidi jälle ka mõne diskussioonõhtu. Raivo Randes soovitas teha ühe arutluskoosoleku, kus arutatakse liberaalsete erakondade omavahelisi suhteid ja koostööd. A. Terras avaldab arvamist, et enne rahvusvahelistest kongressidest osavõtmist võiks kongressil päevakorras olevald küsimusi läbi arutada.

Arvo Horn soovitas diskussioonikoosolekud korraldada koos Eesti Demokraatliku Unioonia ja Liberaalse erakonnaga. Endel Krepp: Mind huvitab üks diskussioonia teema — Mis on Folkpartiet teinud aastate jooksul Balti küsimuses. Heinrich Mark soovitas käesoleval valimisastal pidada tihedamat sidet Folkpartietiga.

Konverents Lüneburgis

Baltische Gesellschaft in Deutschland, mille esimeheks on Dr. H.A. Kehren, korraldab sel aastal ühingu tavalist lähipäevade asemel suurema Balti konverentsi 23.—25. märtsini 1973. See toimub Lüneburgis Ida-Akadeemia ruumides.

Päevakorras on kolm põhi teemat: 1. Balti noorus kodumaal ja eksilisil, 2. Euroopa julgeolekukonverents — häädaht Balti rahvastele, 2. 50 aastat N. Liitu — sovjetli föderalism. Konverentsist on kutsutud osa võtma kõik suuremad Balti organisatsioonid Euroopast ja USA-st ning Kanada. Dr. Kehren oma konverentsi kutses avaldab kartust, et julgeolekukonverents võib viia Balti riikide annektsiooni veelgi laiemale tunnustamisele. Balti Ühingu Saksamaal on ainuke üleliiduline Balti koostööorgan ja kui Saksa organisatsioon ei ole ta alutatud eksilorganisatsioonide kohta kehtivatele piiramistele ja kontrollile. Ühingu kavatses ka omalt poolt korraldada Saksamaal selgutsaktiooni seoses julgeolekukonverentsiga seotud häädahtudega Balti rahvastele.

Kui haridus takistab...

Okupeeritud kodumaal saavad kõrgema eriharidusele tõttajad teatavasti suhteliselt madalat palka. Selle kohta liigub inimeste hulgas järgmine tõsisele vastav anekdoot:

Üks noormees lõpetas Tallinna Polittehnikase Instituudi ja määrati peainseneriks Kommunalalettevõtte Kombineatis, palgaga 130 rubla kuus. Värske insener hakkas siis sõbrata kurtma, et saab nii vähe palka. Sõber soovitas hakata traktoristiks, kuna inseneril traktoristi paberid olid juba olemas.

Noormees läks siis ühte sovhoosi direktorite juurde. Direktor oli nõits noormees traktoristiks palkama. Küsis ainult jalkulisi andmeid. Kui kuulis, et noormehel on kõrgem haridus, ütles, et traktoristiks ei saa palgata, küll aga peamehamnikuks, palgaga 120 rubla kuus.

Noormees kurtis oma häda jälle sõbrata. See ütles, et loil olid, kui riiklised oma haridusest — ütelnud, et sul on algharidus. Noormees läks siis ühte kolhoosi ennast traktoristiks palkama, ütles, et on algharidusega. Võeti kohe tõõle, sai uue traktori 1600na häästi ja teenis üle 300 rubla kuus.

Sisuliit aga, et tal on väike haridus ja ta saadeti õhtukooli ennast täiendama. Õhtukoolis tuli kord kontrolltõõna lahendada üks matemaatika ülesanne. Noormees mõttes lahendada see integreerimisega, mida ta kõrgema matemaatika kursusel Polittehnikases Instituudis omal ajal oli õppinud. Midagi aga oli tal ununenud ja ta sai kontrollitõõ lahenduse mitlunsmürgiga, mis näitas, et midagi oli valesti.

Oma kimbatuse pöördus insener traktorist pinginaabri, sama kolhoosi karjase poole. See õpetas — lahenda integraaliga vastuvõrdeliselt, siis tuleb välja. Selgus, et kolhoosi karjane oli õlikooli lõpetanud matemaatik!

Kossõgin Rootsi

Balti Komitee, Rootsi Vabadusmõkogu ja eksilorganisatsioonide koostõõgrupp on asunud ettevalmistusi teema aktioonideks seoses N. Liidu peaministri küllaskäiguga Rootsi, mis toimub arvatavasti aprillis või mais.

See oleks Kossõgin kolmas Rootsi küstus. Nagu varemgi selliste küllastuste puhul, hoitakse Kossõgin küllastuse täpne aeg ja kava salajasena ja tehakse teatavaks alles otse saabumise eel.

Stockholmis sündis Inger ja Siim Leetile tütar.

Eestlased on ainuke vähemus Rootsis, kel on kaks korda nädalas ilmuv informatsiooni- ja uudisteleht päevajakirjanduse tüübist, eestluse häälekandja

EESTI PÄEVALEHT

Seda eelist on eesti rahvusgruppi põhjust hoida üldise kogunemisega tellijaskonda. Rootsi ajakirjandusel on rasked ajad ja neile antakse riiklikku abi. Eesti ajalehte ei aita aga keegi muu kui eestlased ise. Seepärast on oluline, et

kõik eestlased on eesti ajalehe TELLIJAD

Helistage EPL talitusele tel. 08/21 84 46. Paneme Teile ajalehe käima. Või tellige otse kõikidest postiasutustest Rootsis ja Skandinaavias.

E.V.aastapäeva aktus jälle Kontsertmajas

Eesti Vabariigi 55-nda aastapäeva aktus Stockholmis toimub pühapäeval, 25. veebruaril tavakohase pidulikkusega äsjareneveeritud Kontserthoone suures saalis. Algus kell 13 (kell 1 päeval). Aktuse korraldab Eesti Rahvusfond koostöös teiste keskkorraldajate ja muusikutega.

Aastapäeva-aktuse avasõnad ütlevad üliõpilasnõruse esindajana Eeva-Merike Kangro eesti ja rootsi keeles, millele järgneb med.lic. Ilo Käbina aktusekõne. Oma praktilise elukute kõrval arstina on Ilo Käbina ilmutanud suurt ja aktiivset huvi kultuuriliste ja rahvuspoliitiliste küsimuste vastu, paguluses seega tänuväärsete jälgides eesti rahvusliku ärkamisajast arstide-stuurmeeste eeskujuna ja idealistlikult teotades.

Rootsi pooleks kõneljaks aktusel on sel aastal moderatide partei abimees Staffan Burenstam Linder — siinapaistavaima noori poliitikateksti kaasaja Rootsi ühiskonnas. Ta on Riigipäeva liige ja rahvamajanduse dotsent Stockholmli handelshögskola juures ning ilmutanud elavat huvi ühiskondlik-politiiliste probleemide vastu.

Pärast vaheneaga algab aktuse kontsertosa mitmekesiselt huvitava ja kunstiväärtusliku kavaga. Kuningliku Ooperi solist Björn Asker laulab meile eesti heliloomingust kolm Artur Kapi laulu ja kuulsat Oliveri aaria Ewald Aava ooperist "Vikerlased". Klaverisaade Harri Kiisk.

Kontsertpianist Käbi Laretei, äsja koju tulnud kontsertreisilt Ameerika Ühendriikides, mängib meile kolm p.a.a rahvusvahelise repertuaarist (F. Schubert ja C. Debussy) — lühemaid, eriti meisterlikult esituses. Traditsioonikohaselt lõpetab Eesti Vabariigi aastapäeva aktuse esinduslik Stockholmli Eesti Meeskoor, esitades kolm laulu eesti heliloomingust. Meeskoori juhatab Lembit Leetmaa, klaverisaade Harri Kiisk.

Aktuse pääsmed on eelmüügil tavalistel bürootundidel Eesti Rahvusfondi ja Kultuurikoondises (mõlemad asuvad Eesti Majas) ja Kontsertmaja fuajees poofiteist tundi enne aktuse algust. Aktus algab täpselt kell 13. On soovitatav hankida pääsmed eelmüügil!

Taliharjapidu Södertäljes

Juba 9-ndat korda ja alati uues kohas peetakse Metsakodu Taliharjapidu. Tihti on see langenud kokku Vabaduspäevaga nagu tänavugi Södertäljes 24. veebruaril.

Erilise clevuse annab peole seokord asjaolu, et pidu toimub Södertälje Eesti Laskesportklubi ja Metsakodu ühisel korraldusel. Kava alguse on pühendatud Vabaduspäevale, järgneb laskeuhhindade kätteandmine ja edasi loomulikult kirevaid ettekanneid Metsakodu sinetel Ao Vaks eestvedamisel. Kaasa loovad muuhulgas M. Kering, H. Pundi, A. Pundi, S. Kuldkepp, L. Vaks, Kassari rahvantselajad ja rida teisi.

Einelaua, tantsumuusika ja loterii eest hoolitsevad kohalikud jõud. Taliharjapidele tullakse lähedalt ja kaugel — niisilgi, me kohtume 24. veebruaril Södertäljes, Rosenbergi koolimaja sammassaalis kell 18!

18-aastane leiti surnult

LONDON (EH) —Londonis leiti oma korteris surnult 18-aastane eesti noor Irene Priim. Politseiarst konstateeris unetabellide tarvitamist üle noorm.

Irene Priimi vanemad elavad Bradfordis, kus ka Irene Priim üles kasvab. Ta on ka mitmes IEÜ Lastesuvilidust osa võtnud varasematel aastatel. Ta tuli omapäe Bradfordis ära Londoni elama. Keegi tema aadressi ei teadnud ja ta ei otsinud siin kontakti cestlastega.

Bradfordist kuuleme veel et Irene Priim tuli Suvikodus illes esimeseks kükidel aladel, isa on meeskool "Koitii" liige. Perekommas on veel 4 last.

Pangapersonal aktsionärideks

Handelsbankeni keskjuhatus otsustab 15. märtsil oma personali aktsionäriks tegemise. Nimelt eraldatakse nulluselt ülejäägist 10 miljonit krooni n.p. personali resultaatfondi, milline summa antakse teie aktsiate.

Aktsiafondi, millega personal muutub pangas suuresti viendaks aktsiate omanikuks, valitseb personali enda poolt moodustatud sihtasutus, milline saab ka hoba pangajuhatuses. Panga keskjuhatus peab võimalikuks, et ka tulevikus toimub pangafondide ülekandmistis personali aktsionäriks sihtasutusse. Handelsbankenis üle maa teenib ka rohkesti eestlasi.

Talvine suvitus Gambias Muljeid liliputriigist

Pisitlulke, väikseim kõigist uutest (mustadest) vabariikidest Aafrika, Gambia 7 ühtedel andmetel 10.268 kvkm, teistel 11.295 kvkm, seega umbes Tartu- Võrumaa suurune, 11.062 kvkm — on muutumas Rootsi ja üldse Skandinaavia suurimaks suvitus-, õigem talvepuhkuse-kolooniaks ning seega niikunud kõigi selles eluruu-tilmar Arens, kes alpool jagab oma muljeid lugejatega.

Gambia on alates 1971 iseseisev vabariik. Inglise "Kõrge Komissari" (umbes konsuli ülesannetes) kodus viibides liibses paaril korral üle huulte väljend "koloonia", mida vastavalt poolt imekiiresti parandati vabariigiks, milles endistest peremeestest inglasi enam midagi ei olevald! Inglasi olevald veel vaid mõned üksikud siin-süäl haldusaparatuuris, kuid nendegi tagasitõmbumise olevald kuude küsimus.

Uues vabariigis arvatakse olevald 360.000 elanikku, kuid täpselt arvu ei tea keegi, kuna isoteiritumais kolkais terved sugharud hoitudvat, kas maksudekretusest või muudel põhjustel kõrvale igakujulise arvevõtmisest.

Nüüd olevald parajasti UNESCO kaasabil käimas kampaania propagandautodel uute hingede avastamiseks. Arvatakse et gambialaste tõelise üldarvu võiks vahest ulatuda 450.000-le.

Rahvastiku koosseisult on aga see riigike Põhja ja Kesk-Aafrika miniatüüris: Senegali ja teiste naaberriikidega ühiste Lääne-Sudaani neegrisu-gharude mandingo ja woloffi kõrval leidub siin rohkesti heledamavärvilisi mauretaanlasi, vähemal määral ka mitmetililki araabiasi, eriti aga prantsuse lihviiga liibaneeslasi (Liibanon) igatliiki äritejatena. samuti vähesel määral ka asiatale. Kuid mingeid rahvuslikke või rassilisi hõõrumisi ei ole märgata.

Januarikuu madalseisu tõttu välissuvituses saime esmakordse Gambia-külastuse paarisajakroonise hinnaladusega. See oli ka igati õigustatud, kuna Atlandi ja Gambia jõesuudme vahelisel tipul asuv suvikoloonia "Sunwing" kannatas ühe otsaga bareeide tihaltasvõlviku all: Oli käsil bareeide ehituspoleviku, bungalode kokkuklopsimine, mis toimus varavalgest videvikuni neegrise woloffi ja mandingo keelsete hõigete, jutu ja muu kõva kära saatel.

Teiseks nultuiseks olid sinnee sooligulisel rannikul kaunis rohke arvul pesitsevad süäse-süäse-suguvannad, tisedamad, verejunnitsemad ja kurikavalamad "moskitod".

Nende ületamatuse salakavaluseks oli end üle terve voodi allastava moskitovõrgu alla, voodiritee alla ja vahele peotada, kust siis ohvri magama unudes tõusti parajasse stardikõrgusse ning "stukadena" vürastades laskuti näole ja kätele Meenus kurvasuuga lihtne säsevõrk näol, mis sõjaaastal "suure isamaa" lihtsameseelse säseke vastu pakkus külalaidast kaitset.

Agas "Sunwingist" 6 km lõunapool Atlandi kõrgrannikul asuvas Gambia mondiaanseimas hotellibungalow-kompleksis Fajaras ei olnud moskitoprobleemi ning visi jõesuudme-setteite puhtam, kuigi Atlandiandil tormisemad ning daamide soenguile kardetavamad, kuna skandinaavlaste ujumismütsid ei oska lugu pidada.

Paari-kolme kilomeetrilise raadiusega siin Fajara ümber asub Gambia parimas vihma-aja kliimas (juunist-oktoobrini) nõugasist villadest koosnev diplomatilise linnaosa. Erilise luksusega torkas silma Puna-Hiina saatkonnahoone, saatkonda kavatsevat Gambias avada ka Rootsi, kuna teised riigid enamasti lepidvad konstaalandi-taoliste esindustega.

"Sunwing ist" loodesuunas oli mõnema ajal võimalik sumada läbi üle väikesema jõesuudme ning mööda poolmetrist liiverrannikut minna ca 8 km. kaugusel asuva "Wadner-Beachini", nimetatud Rootsi "piraatraadio" omaniku R.P. Wadneri järgi, kes süäl omab keskmise kvaliteediga bungalow-hotelli.

Ühtlasi jätkab too agar daam oma nüüd juba lubatud saatetege-

Naisi Aafrika turul — kuumas talves . . .

vust "Radio-Syd" nime all, muusika ning jutupuhumisest on mõlemas neegrise peamurdeis, samuti vähesel määral ka rootsi keeles.

Kuid see siin "Wadneri Beachil" on juba pooliti jõesuplus, keset lehepuru, rohtu ning muud prahti, isegi õliplekke. Kuid viimastest ei ole vaba isegi Fajara.

Kuid millest veel jutustada? Kas mäiteks päevast väljasõidust paradisiilike lõunarrannikule Kartungi, ca. 45 km. lõunapool, Senegali piiri ääres, palmisaluga otse veepiiril, kuid ka karustust otsivate lehema ja kitskarjadega keset suvitajaid. Siin valitseb (13 põhjalaluse kraadi all) juba täielik troopikakuumus 45 kraadi ning maapoolisel liivalüüdel mingit tundmatut puuvilja noppima minnes põletasin oma mõlemad jalalallad tulikuumas liivas kaapooruniks. Kollased on need veel praegu-gi.

Ühel pühapäevaõhtul võtsime osa meie auks korraldatavast külapeest mandingokülas 50 km. kirdes. Oli kavas ka lähedalasuva mandingo-päälku külastamine, keskealine mees 50-nda aastaks, kes omab (vaid) kolme naist. Kuid kõrk päälk oli seekord tujukas — ei tahtnud end meile näidata ning laskis end vabandada haigusega. Viimaks ta siiski ilmus liibehikesse tervituseks oma majasele rõdule. Kuid nende riidade kirjutaja koos mitmete teistega oli ootamisest tüdinuena siirdunud lähedasi neegririte hütte ning kaubapoodi külastama.

Eraviisil sai külastatud ühe inglase poolt asutatud džungli-reservaatil Abukot, 30 km "Sunwingist" sisemaal poole. Siin piüüti pakkuada läbilõiget terve Aafrika maastikust ja taimesistikust ning jõudumööda isegi loomastikust.

Arvukamalt olid muidugi esitatud mitmed liiki pooltaltasid ahvid, erililki oravad, rebased, "buschat'id", kited, antilopid j.t. Oli olemas ka krokodillitiik, kuid need suvatsevad oma lõnga veest välja pista vaid keskpeava suurimas kuumas kella

kahe paiku. Kuid džungli-rajala toka ning jutupuhumisest on mõlemas neegrise peamurdeis, samuti vähesel määral ka rootsi keeles.

Kuid see siin "Wadneri Beachil" on juba pooliti jõesuplus, keset lehepuru, rohtu ning muud prahti, isegi õliplekke. Kuid viimastest ei ole vaba isegi Fajara.

Kuid millest veel jutustada? Kas mäiteks päevast väljasõidust paradisiilike lõunarrannikule Kartungi, ca. 45 km. lõunapool, Senegali piiri ääres, palmisaluga otse veepiiril, kuid ka karustust otsivate lehema ja kitskarjadega keset suvitajaid. Siin valitseb (13 põhjalaluse kraadi all) juba täielik troopikakuumus 45 kraadi ning maapoolisel liivalüüdel mingit tundmatut puuvilja noppima minnes põletasin oma mõlemad jalalallad tulikuumas liivas kaapooruniks. Kollased on need veel praegu-gi.

Ühel pühapäevaõhtul võtsime osa meie auks korraldatavast külapeest mandingokülas 50 km. kirdes. Oli kavas ka lähedalasuva mandingo-päälku külastamine, keskealine mees 50-nda aastaks, kes omab (vaid) kolme naist. Kuid kõrk päälk oli seekord tujukas — ei tahtnud end meile näidata ning laskis end vabandada haigusega. Viimaks ta siiski ilmus liibehikesse tervituseks oma majasele rõdule. Kuid nende riidade kirjutaja koos mitmete teistega oli ootamisest tüdinuena siirdunud lähedasi neegririte hütte ning kaubapoodi külastama.

Eraviisil sai külastatud ühe inglase poolt asutatud džungli-reservaatil Abukot, 30 km "Sunwingist" sisemaal poole. Siin piüüti pakkuada läbilõiget terve Aafrika maastikust ja taimesistikust ning jõudumööda isegi loomastikust.

Arvukamalt olid muidugi esitatud mitmed liiki pooltaltasid ahvid, erililki oravad, rebased, "buschat'id", kited, antilopid j.t. Oli olemas ka krokodillitiik, kuid need suvatsevad oma lõnga veest välja pista vaid keskpeava suurimas kuumas kella

Teaduslik konverents pälvib huvi

Balti Instituudi (The Baltic Scientific Institute in Scandinavia) korraldusel toimub 8.—11. juunil s.a. Stockholmis Hässelby lossis teine balti teaduslik konverents. Eesit, läti ja leedu teadlased vabas maailmas on osatanud suurt huvi konverentsi vastu — esialgu on registreeritud üle 60 ettekande, neist üle poole väljastpoolt Rootsiist. Osavõtjaid saabub USA-st, Kanadast, Inglismaalt, Prantsusmaalt, Saksamaalt, Soomest j.m.m. ettekannete suure arvu täitu otsustas instituudi juhatus laiendada konverentsi esialgselt kolmelt päevalt neljale päevale.

Konverentsi töö toimub kolmes sektsioonis — keele- ja kirjanduse, ajaloo ja ühiskonnateaduse sektsioonides. Üldhuvitavamad ettekanded peetakse hommikupooliti konverentsi ühispleenimisel, et võimaldada kõigil osavõtjail nende hilgimist, püütmist eriteemasid käsitlevad ettekanded ja vastav arutelu peetakse õhtupoolikul sektsioonides, mis töötavad paralleelselt. Suur osa ettekannetest käsitleb aktuaalseid probleeme, mis on seotud Eesti, Läti ja Leedu tänapäeva ja lähema minevikuaga.

Konverentsi osavõtjaks võib veel registreerida kuni 15. märtsini. Ettekannete käsikirjade esitamise viimaks tähtajaks on 2. aprill. Konverentsi keeleks on inglise ja saksa keel. Lähemad informatsioonid konverentsist osavõtu, korterivõimalusi j.n. kohta võib saada aadressil: Balti Instituut, Box 16 042, S-103 21 Stockholm 16.

METSAKODU UUDISMAA

POSTIARVE 694771 FALKÖPING

VABAÕHUPIIRKOND EESTI SKAUTLIKELE NOORTELE

KOITJARVE NOORTELEADERI KÕRVALDUS

POSTIARVE 694771 FALKÖPING

Hasse Mäehans 50-aastane

Hasse Mäehans

Hasse Mäehans sündis 19. veebr. 1923 Hiumaal Pühalepa valias, Arukülas Valdmanni talus lasterõhke perekonnas. Alghariduse sai ta Suuremõisa 6-kl. algkoolis.

Isa haiglaste tervise tõttu oli Hasse kooli vahepealgedel sunnitud täismeele eest töötama põldudel ja merel kala-püügil.

Varakult siirdus Hasse merele. Sõitis A/L Gustavi peal Heltermaa ja Rohuküla vahel. Hiljem samas laevas Kuivastu-Virtsu liinil. Teise maailmasõja mõlts õnnestus Hassel põgeneda Soome ja säälil hiljem Rootsis.

Hasse Mäehans on eriliste vaimuandmetega mees. Viibinud kõigest kolm kuud Rootsis, valdas ta keelt niivõrd hästi, et oli töömaitse tõlgiks. Rootsi sõitmisel Hasse merele, olles mõned aastad kaugesõidus rootsi ja inglise laevadeil.

Hasse on suutnud ära õppida terve rea võõrkeeli ja valdab puhtalt saksa, vene, soome, rootsi, inglise, prantsuse ja portugali keeli.

Merele elust tüüdnedes löi Hasse ankruga maasse Göteborgis. Asutas seal isikliku ehitusfirma, kusjuures tema juures on paljud kaasmaalased tööd saanud.

Juubilar on innukas meresportlane, omades suurt mootorpurjehahti ja oides sellealastel võistlustel korduvalt esikohtade tulnud. Kaasmaalaste hulgas on Hasse Mäehans tuntud äärmiselt õiglaste, ausameelsete ja vastutulelike inimesena.

Antagu aastaid, tervist ja teovõimet juubilarile järgmiseks poolsajandiks.

EVALD SAARNAK

RAAMATURIIV

EESTI MÜSTRIKOGU

Tänuväärst raamatuid on välja annud eesti gaidid Põhjalatüred-Kalevipoeg ja Tuulemaa lipkondadest Susanna Tomsoni juhtimisel; Eesti müstrikogu. Siin on 120 leheküljel armastusega kogutud kõik eesti rahvapärasmustriid, mis on säilinud ja mida eesti naised uskusega veel tänapäevalgi raamatuid abiga saavad kasutada oma käsitöödes. Esimees "Müstrikogu" ilmus juula a. 1951 Ella Ilvese koostatuna, millest ilmus teine trükk a. 1955.

Kuna need kogud müügilist kiiresti on kadunud, siis võtgu Susanna Tomson oma õigalede ühe kogu väljaandmise, mis on oma sisu märksa laiendatud. Kasutatud on ka neid ailiikmaterjale, mis on leidunud Rootsis raamatukogudes ja muuseumides.

Kõik mustriid on märgitud oma päritolukohta nimega. Täiesti uudeks on "Eesti Müstrikogust" üks kolmandik pühendatud ideedele ja näi detele, kuidas tänapäeva moodsa kokkustususega on võimalik kasutada eesti rahvusmustreid — selle osa kujundajaks on tekstiil-rekanduskunstnik Lea Meeris. Raamat on koostatud mustvalge fototrukis. Teos, mis peaks kuuluma iga eesti naise raamatukogusse.

RAHVASTE KÜÜDITAMISED

Geberisi kirjastusel ilmus rootsi keeles tuntud inglise ajaloolase Robert Conquesti teine huvitav raamat vene kommunistliku terrorismi kohta: "Den stora deportationen" (Suur küüditamine, inglise algkeeles "The Nation Killers", rahvaste hävitajad). Mõni aeg tagasi ilmus sama kirjastuse väljaandel teos Stalini terrorist "Den stora terrorn" mis kogu maailmas on tähelepanu äratanud Kremli tegevuse põhjaliku valgustamise tõttu ennesõjasegsel perioodil.

Käesolev uus raamat puudutab Stalini terrorist Venemaa vähemusrahvaste vastu, kellede küüditamine kujunes nende faktiilseks likvideerimiseks massiliselt — krimmi tatarlaste, tshehtseenid j.t., keda Stalini-järgne režiim on nimeliselt "rehabiliteerinud", andmata neile aga tagasi kodu- ja endist asendit.

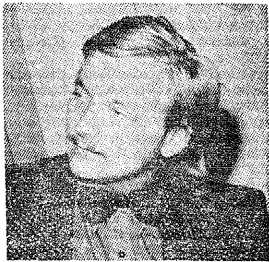
Conquest näitab, kuidas selline terror on sisse ehitatud Nõukogude rahvastepoliitikasse ja loiakuse vähe- muste vastu. Stalini seisukohalt oli

tegemist väikeste aktsioonidega, kuna tegemist oli ainult poole miljoni inimesega, tegelikkuses aga tähendas see tervete rahvaste likvideerimist N. Liidus. 230-leheküljeline raamat on saadaval raamatukauplustes hinnaga kr. 21.50.

EESTI METSAEES EKSIILIS nr. 57

Eesti Metsaadlaste Ühingu ajakirja 57-es number ilmus k.a. esimese numbriina. Sisukirjutab A. Raukas Tänapäeva Alutaguse metsanduse ja loodushoiu probleemidest, Bernhard Tuiskvere Turbaristest, A. Raukas Eesti metsameestest Teise maailmasõja aastatel (täiendus), A. Ostrat-Bosco di Mgiast, V. Tilk Jahimehe-kalamehes mälestusi, edasi on lühisõnumeid jähindusest, organisatsioonidest, personaalid, järeldused jne. Tellimised: A. Pals, Dellensvägen 25 f. 12171 Johanneshov.

J. Jürgenthal TV-seerias

Jüri Jürgenthal

Laupäeval startis televisiooniprogramm nr. 2 uue seeriaga "De' va de' de", millele parodeerib nähtusi ja inimesi. Kaastegelad on viis noort näitlejat, nende hulgas Jüri Jürgenthal, Paul Pinna tüdrepöeg, kes Pinnast-Stuudiosi hiljuti debüteeris lavastajana. Programmi esitatakse laupäeval.

Kohaliku elu

HALMSTAD

Vabariigi aastapäev
Halmstadi Eesti Seltsi korraldusel toimub Eesti Vabariigi 55-nda aastapäeva tähistamine aktusega ja koosviibimisega ABF peosalis 24. veebr. kl. 18. Aktusekõne peab Evva-Merike Kangro Lundist. Austusavaldus Vabandusõjast osavõtnuile ja päevakohaseid ettekandeid.

Aktusele järgneb koosviibimine einalauas, perenaiste omavalmistatud roogadega ja kohviga. Tantsuks ajakohane "ühemehe orkester"

ILMSTAD

Aastapeakoosolek
Halmstadi Eesti Seltsi korraline aastapeakoosolek peetakse pühapäeval, 18. märtsil kl. 15 kohvikus Tre Hjärtan teisel korrusel paiknevas koosviibimise ruumis seltsi põhikirja ettenähtud päevakorraga.
Kui väljakuulutatud ajaks üks kolmandik liikmetest arvust kohal ei ole, ootatakse koosolek üks tund hiljem kokkukutunud liikmete arvule vaata-mata. Eraldi kutseid ei saadeta. Juhatus loodab kõigi liikmete osavõttu peakoosolekust.

HAAPSALU JUUBEL

10. veebruaril Eesti Päevalehes ilmunud sõnumis "Haapsalu rätis Venemaal" on trükivea tõttu Haapsalu lähenev juubel tehtud "100-aasta juubeliks". Loomulikult on tegemist 700-aasta juubeliga, mida peetakse a. 1379.

Stockholmis sündis Bettina (n-na Raundsepp) ja Benneth Johanssonide poeg

Rumeenlaste memorandum julgeoleku küsimuses

Kremli poolt valude Euroopale peale sunnitud julgeoleku konverents on kõigi eksilrahvaste huigas tekitanud väikust. Selle konverentsi võimalik suur müü on põhjustanud, et nii nagu me, on ka teised liiketatud rahvaste esindajate keskorganid, et palve omavahelisi läbirääkimisi, esitanud protesti- ja märgukirjasid vaba maailma poliitikutele ja avaliku elu juhtidele.

Asja ilmunud "Standardul" nr. 120/121 avaldas rumeenlaste kesknõukogu memorandum, mida on saadatud konverentsist osavõtjatele, lääne poliitikutele ja vasa maailma pressile.
Nõukuvõetult on selles öeldud:

N. Liit loodab julgeoleku konverentsiga saavutada status quo aksepteerimist Eruoopas, mida kinnitaksid peale Euroopa riikide veel USA; Brezhnevi doktriini õigustamist; oma lääne piiri kindlustamist võimaliku konflikti juhtul Hiinaga; USA eemaldamist Euroopast ja oma majanduse parandamist abiga Läänest.

Kremli lubab küll, et iga riik võib konverentsil esineda sõltumatult blaikist, kuhu ta kuulub, kuid konverentsi algatajana on ta hoolt kannud satelliitriikide hulgas, et seal valitseks üksmeel. Kahjuks puudub üksmeel lääne riikide hulgas. Sellega omab Kremli juba teatava edumaa konverentsil ajal, kuna ta on leidnud satelliitide näol oma piiride kaitsja ja õigustaja.

Kavalese ja jõuga on Leedu, Läti, Eesti, Karjala, Ida-Poola, Dessaraabia, Bukovina ja Ida-Ida-Preisilahti rebitud Euroopast ja venelane tahab konverentsiga nende rahvaste teadvuse kõrvaldada mõiste, et neil võiks olla õigus iseseisvusele ja sõltumatusele.

Kahtlemata on Lääs nõus tegema teatavaid poliitilisi järeldamisi N. Liidu kasuks, kuid nende järeldamistega ei kõrvaldata julgeolekusetuse tunnust Euroopas. Pisima jäävad Berliini probleemid, vaatamata Brandt-Brezhnevi kokkuleppele; uue huvi Kreeka ja Türgi anastamiseks, Kremli ambitsioonid Vahemeres ning Alandi- ja India ookeanisi; lootusega olukorral raucesõidude taguste rahvaste vabaduse püüdnud; pidev jõusüstimine lääne riikides asuvatele kommunistlikele parteidele, vaatamata Togliatti testamendile, mille järele Läänes tegutsevad kommunistlikud parteid peaksid tegutsema sõltumatult Moskvast j.n.e.

Oleks naiivne arvata, et venelane, kes 25-aasta jooksul on ainult läänriikide tekitanud Euroopas, nüüd korraga tahab selles tegevuses loobuda ja vähe peaks olema neid, kes kahtlevad, et venelane taotleks midagi muud, kui ainult Peeter I ambitsioonide realiseerimist.

Esamajärjekorras tahab ta kindlustada oma lõunapoolseid positsioone Vahemere ääres ja Põhja Aafrikas, et sellega Euroopast lõuna poolt haardeesse võtta ning selle kaudu toetada kommunistlike parteide võimu ülevõtmise aktsiooni lääne riikides.

Peale 25-aastast üleshitamistööd Saksa Liiduvabariigis, on nüüd seal jõutud arusaamisele, et aeg on soodus vana keiserriigi traditsioonide jätkamiseks, s.t. kindlustada omale esikoha Venemaa majanduslikus üleshitamisel. Moodsal ajal nimetatakse seda "idapoliitikaks". See poliitika võib aga ohustada riikide liite, mis senini on garanteerinud Euroopa julgeolekut. Teisele kohale Venemaa abistamiseks pretendeerib Itaalia. Prantsusmaa varjab oma seisukohti, sest tahab enne selgitada oma huvide kaitsemise võimalusi Vahemere ruumis ja Aafrikas. Samal seisukohal on ka Inglismaa, eriti peale seda kui ta liitus Euroopa Ühisturuga.

Konverentsist näib huvitatud olevat USA, sest ta pole mingit sammu astunud selle pidurdamiseks. Ameerikalastel on omaid sisemised probleemid, millele on asetatud primaarne huvi, nagu dollari kursi kujunemine, inflatsioon, eelarve puudujääk, töötute arvu kasvamine j.n.e. Paljud ameerikalased on arvamisel, et Euroopa probleemid tulevad jätta eurooplaste hooleks, siiski võib arvastada, et USA võtab konverentsist aktiivselt osa.

Idariikide valitsused võtavad teadlikult konverentsist osa. Nad loodavad, et kollektiivne julgeoleku kindlustus, millele ka USA alla kirjutab, võib pehenedada N. Liiduga sõlmitud bilateraalsete lepingute mõju. Ida riigid ei saa aga oma tootlustega liiga kaugele minna, et mitte riskida Moskva protektsiooni kaotusega.
Julgeoleku konverentsi baseerub aga realiteedil, et kommunistlikele maadele esindavad esindavad konverentsil oma riiki ja mitte rahvust. Kogumused on aga näidanud, et ajalugu ei kulge mitte riikide ega valitsuste, mis tihti on muutuvad, vaid rahvaste kaudu. Seepärast osutub hädavajalikuks küsimuse esitamise: kes esindab konverentsil miljonide euroopaalsi idariikideid, kellele puudub vaba väljandamise õigus?

Selle küsimuse tähtsus puudutab nii prantslasi, sakslasi, hispaanlasi, itaalasi, belglasi, luksemburglasi kui ka teisi ja, kas nad võtavad omale vastutuse, et ei anna hääleõigust liiketatuile ega mõtle nende saatusest.

Euroopa julgeoleku konverents on eurooplaste ühine ettevõte, seepärast peab selle esimeseks probleemiks olema: ebaõigluse ja vigade kõrvaldamine, mida Jalta kokkulepe on põhjustanud ja, mis praegu Euroopa julgeolekut pidevalt ohustab. Seda kinnitavad raudematud rahutused ja vastahakud nii satelliitriikides kui ka venelaste poolt annekteeritud aladel.

Nendel aladel pole mõeldav mingi opositsioon kommunistliku võimu vastu, või kui seda on, siis teevad seda ainult põgenikegrupid vabas maailmas.

Arvestades eelolevaga võtavad Läänes etunevad Ida-Euroopa rahvaste esindajad omale õiguse nõudes, et nende antakse võimalus esindada oma rahvaid julgeoleku konverentsil. Peaks Kremli siralt pakutama õigupoeka Euroopale, siis ei tohiks teda häirida eksilgruppide osavõtt konverentsist. Isegi see mitte, kui need grupid oleksid esindatud rahvusvahelises organisatsioonis ning lõpuks päevad venelased aksepteerima evolutsiooni rahvusvahelises toimlemises. Tänapäeval ei tohi N. Liit enam ignoreerida miljonideid põgenikke, kes seadusepärase õigusega nõuavad kaasarääkimise õigust Euroopa probleemide arutamisel.

Põgenike osavõtt sellest konverentsist seab võimsa tagatise nii Euroopa kui ka kogu maailma julgeoleku. Ilma nende jõudude aktiivse kaastöötuleks illusioon realse ning piisava Euroopa julgeoleku üleshitamiseks.

J. Adia

Metodistid Tagakarpaatias

NEW YORK (VES) — Ühendriikides tegutsev Metodistide Kirikute Maailmaliiit on saanud N. Liidu metodisti koguduste liidult (15 koguduse juhiks on Aleksander Kuum Tallinnas) kirja, milles teatatakse uue metodisti koguduse avastamise Taga-Karpaatia linnas Uzgorod.

Maailmaliiidu andmeid esines senini metodiste N. Liidus ainult ukup. Eestis. Seepärast kerib küsimus, kas Uzgorodis olevad metodistid ei ole eestlased (kirjas rahvust ei märgita). On võimalik, et tegemist on küüditatutega, kes kodumaale tagasi ei saanud pöörduda ja kogunesid Taga-Karpaatiasse.

Cicagos tähistas 75-a. sünnipäeva dr. Aleksander Kuitla.

EESTI KULTUURI KOONDIS

POSTIGU 57588

Kas teie lapsed ja lapselapsed loevad

EESTI PÄEVALEHTE?

Selle kaudu seotakse nad eestlusega ja Eesti probleemidega. Paljud vanemad peavad oluliseks tellida lehte ka oma lastele kingituseks, et nad harjuksid eesti oma lehte lugema.

SOOVITAGE EESTI PÄEVALEHTE NENDELE, KES VEEL EI OLE TELLIJAD
EPL saadab meeleldi proovinumbreid.

Leinateateid

Unustamata armas isa, vanaisa ja vanavanaisa

Jaan Rämmal

Sünd. 10. 7. 1888 Ahjal Surn. 13. 2. 1973 Tartus

Mälestavad sügavas kurbuses

TÜTAR perekonnaga Rootsis
POEG abikaasaga Eestis

Puhka rahus kodumaa mullast!

Armast

Anna Siim'i

mälestavad sügavas leinas

ANNA TUNDO
PAUL TUNDO
perekonnaga

Kanadas lõhkunud
endist lauluvenda

Rudolf Karro't

mälestab leinas

STOCKHOLMI EESTI
MEESKOOR

Armast abikaasat

August Jurtom'i

tema 15-ndal ja

kallist tädil

Elisabeth Tõnisson'i

tema 5-ndal surma aastapäeval
20. veebruaril

mälestavad vaikses leinas

MARTA ja OMAKSED

Mis on Rootsi teinud Balti rahvaste heaks?

Kui Baltikumist juttu on, siis on Riiksarkivis käimas järmselt huvitav dokumentide näitus, puudutades Eesti ja Läti ajalugu, kirjutab Svenska Dagbladetis nimimärk Sagittarius. Ta küsib ühtlasi, mida on Rootsi teinud Baltikumile heaks, entides ühtlasi, et uue ajal mitte just väga palju positiivset. Oleks aeg eksimusi heaks teha, näiteks sellega, et osutataks Balti rahvastele suuremat huvi.

Sagittarius märgib, et näitus viitab omaaegsetele headele ühendustele, mida Rootsi on teinud Baltikumiga. Alates sellest ajast, mil piirkond kuulus Rootsile, kuid ka perioodil, mil näiteks Eesti oli iseseisev. Ta jätkab:

Sel taustal oleks kasulik meenutada Baltikumi saatust. Paari suveandala väitel 1940 suundis N. Liit relvajõuga kolme kaitsetud balti riiki, Eestit, Lätit ja Leedut loovutama oma iseseisvust ning liituma puna-impeeriumiga.

Venelased olid tavakohaselt äärmiselt põhjalikud. Niipea kui ametlikud otsused Baltikumile liitumise kohta N. Liiduga olid valmis, algas sovjetiseerimine täie jõuga. Alustati kolme riiki juhtiva kivi süstemaatilise hävitamisega.

Seda ei katkestatud mingil viisil siis, kui vene surve aastatel 1941-45 asendati Saksa omaga ja seda veel täiustati pärast venelaste tagasitulekut sooses Hitleri-Saksamaa kokkuvõrre. Juhitavatele kohtadele jäid järgi vaid vene režiimi käsialad. Arvestuste kohaselt vähenes kommunistide ja natsidele ühiste pingutuste tagajärjel balti rahvaste arv 40 protsendiga.

Pärast balti rahvaste dekapeerimist sellisel kujul on Baltikumis vahepeal olnud vähe. Ent opositsioon Baltikumis pole siiski täielikult külmutunud siberi tundraest puhuva jaise tuule tagajärjel. Kõigest pingutustest hoolimata pole venelast õnnestunud balti noorust indoktrineerida.

Nooruse" on suurel ulatusel õnnestunud elus hoida vabadustahet ja iseseisvuspüüdlust. Seda on tegeli-

Pögenesid laevalt Kanadas

VANCOUVER — Neli jugoslaavia meremest hüppasid Vancouveri sadamas seitsmit laevalt ära ning palusid poliitilist asüüli Kanadas.

Mehe on kõik noored, nendest noorim 19 ja vanem 26, ning nad andsid poliitilise selatuse, et nad on Jugoslaavia valitseva kommunistliku režiimi vastuolus ja kardavad vangistust ning on otsustanud seepärast pääseda läände. Kanada poliitsei uurib meeste tapapõhja. Imigratsiooni valitus pole veel oma otsust meeste saatuse suhtes langetanud.

Kol. Kuusela SURNUD

Helsingis suri teisipäeval, 13. veebruaril oma 26aastaselt jalaväerügemendi JR 200 ülem, kolonel Eino Kuusela. Tema matust toimub 24. veebruaril Helsingis.

Mõlme kurbuses oma armsale Triina Priske'le

tema esimesel surma-aastapäeval
19. 2. 1973
EMA ja ÖDE

● Austraaliast Sydneyst saabus USA-see ringreisle Aime Allok.

Stalin on valmis rehabiliteerimiseks? Tagasi mausoleumi?

Kolm nädalat enne oma surma 20-ndat aastapäeva 5. märtsil näib Stalin olevat valmis peaaegu tonaalseks rehabiliteerimiseks, kirjutab Stockholmis ühtlase Expresseni Wieni-kirjasaatja Hans Wattrang. Ta märgib ühtlasi, et varem on kadunud vene diktator vähemalt ametlikult versioonides olnud peaaegu krimi-

Peamine põhjus, miks kardetakse Stalin rehabiliteerimist on hiljuti trükitud väljatulnud raamat Stalini kohta, mille on kirjutanud mõjuvõimas parteilane ja peatoimetaja Alexander Tshaikovski, märgib Expressen.

Tshaikovski on Literaturnaja Gazeta peatoimetaja, kusjuures leht peale kirjanduse on ka üks N. Liidu tähtsamaid ideoloogilisi ja poliitilisi ajalehti. Tshaikovski raamatus saab Sta-

lin täiesti uue ilme. Stalin muutub äkki kenaks ja mõnusaks inimeseks, kes ületi ülese põlvne teadlik veristest väljapuhastustest, mis leidsid aset 30-40. aastatel. Raamatus nenditakse, et Stalin vaid aeg-ajalt oli ümbristetud halbadest mõundajatest.

Stalin ise oli Tshaikovski kohaselt hoopis pehme ja tolerantne isik. Kes tegelikult vaid soovis kõikide hüvan-

Tshaikovski raamatus tuuakse veel esie, et ületi oli Stalin äärmiselt edukas vägede juht, kes kindlalt ja selgelt dirigeeris vene armeesid Teise maailma sõja ajal.

Ja sõjalistes küsimustes polnud ta põrguud dilettant, nagu seda suutis osa inimesi N. Liidus senijani on arvanud.

Wattrang märgib, et Stalini rehabiliteerimine Tshaikovski poolt on ab aset perioodil, mil N. Liidus olid kärmelikele sisenemise opositsiooni vastu ja mil partei nõuab tugevat diktatsiooni.

Peale selle akompaneerivad Tshaikovski teost väljendused ka teistel vene poliitikutel ja sõjaväelastel, mis laseb oletada, et Stalinit võidakse rehabiliteerida 5. märtsil.

Mis tegelikult juhtub Stalini 20-ndal surmapäeval, ei tea midagi keegi peale Kremli juhtkonna kindlat. Võibolla ei juhtu midagi.

Kuid mida läänes kõige rohkem kardetakse, on see, et diktatori taastamine pörm koguni paigutatakse tagasi Moskva Punaale väljaku asuvasse mausoleumisse — kust see viidi välja 1961.

Selline operatsioon saaks suure stinbooise tähenduse, võides eesotsuatselt signalleerida ka uut vene poliitikat, märgib Hans Wattrang.

Stalin suri teatavasti 5. märtsil 1953. Kolm aastat hiljem süüdistas tema järglane Nikita Hruštšov teda roimades. Muuhulgas jäi Stalini süüks see, et tema käsil lasti maha kõik tema lähemad kaastöölised ja sandeti peaaegu kogu keskkomitee Siberisse. Kus selle liikmed hiisitaat kuusid.

Väid juurde lisada, et praegu puhkab Stalini pörm Kremli müüri ääres kaalneval omamoodi kalmetul, kuhu on maetud terve rida tähtsaid kommunistlike tegelasi.

Eetirünnak L.-Aafrikasse

JOHANNESBURG — Lõuna-Aafrika riiklik raadiojaam teatab, et üheksa kommunistliku maad saavad oma raadiosaatesid kokku 126 tundi nädalas Aafrikasse. Saated antakse edasi kahekümnes erikeeles.

Imunud: Bernard Kangro

ÖÖ ASTMES X
Roman
Hind köites 30.—
Hind brosh. 22.—
Gert Helbema

ÜLELIGNE INIMENE
Näidend J. Liivi elust
Hind köites 17:80
Hind brosh. 12:80

Eesti Kirjanike Kooperatiiv
Paki 1, 220 03 Lund
Postigiro 43 37 71-3
Nõudke meie odavamüügi nimekirjat!

EEL KIRIK
STOCKHOLM: Peapiiskoplik kogudus. Peajumalat. 18/2 kl. 14 Jakobus, õp. Kool. Iaulur. Pärast Leeriõpetus kog. ruumides Walling. 34.

BORAS: Carolis jumalat. 18/2 kl. 15, õp. Kodres. Leeriõpetusest osavõtta soovijad registre. õpetajale.

GÖTEBORG: EELK Gbg-Lääne-Rootsi kog. Vabariigi aastap. jumalat. Kristlines 24/3 kl. 15.30, õp. Adolf Kaarme, Meeskoor Eero Tarjuse juhata., skautliikud noored lipuvälves, lauluühed.

GÖTEBORG: Ev. lut. Gbg kog. jumalat. Vabariigi aastap. puhul St. Paulis 24/2 kl. 14, õp. Wilund, solist J. Peetsu, M. Söderlund trompet, lauluühed.

ROOTSI EELK
STOCKHOLM: Hägersteni Uppenbarelse kirik, 18/2 kl. 17 kog. õhtu, õp. Endel Köpp teemal "Kas Eeva on vanem kui Aadam", solist A. Pisuks, klaveril R. Dahl, kohvilaud.

EESTI AP. ÕIG. KIRIK
VÄSTERÅS: Kyrkbacksgårdeni kabelis liturgia ja Vabuduspäeva tähistamine 18/2 kl. 11, ülemp. Nael.

SOOME ORTODOOKSIKIRIK
MÖLNDAL: 17/2 kl. 17 õhtuteen. Pitkäniemeni kodus, Krokslätti Parg. 65, ülemp. Juhkam. Ombulstring ja õppering.

GÖTEBORG: 18/2 kl. 13 liturgia St. Johannese kirikus, Stigbergsgälden, ülemp. Juhkam.

VABAKIRIKUD
STOCKHOLM: Angari, Kungsholms. 23, jumalat. 18/2 kl. 16, Issand surma mälest.

STOCKHOLM: Eesti Nelipühi Kirik, Brivallg. 11, 18/2 kl. 10 pühapäevakool, kl. 11 jumalat., H. Vahtrik ja H. Laur, laulutek. 19/2 kl. 19 gitarrigrupp, 20/2 kl. 19 Piibli- ja palvet.

STOCKHOLM: Norrmalmi Bapt.-Kirik, Norrtullsg. 37, jumalat. 18/2 kl. 15, H. Sarraoja, O. Loogna.

ESKILSTUNA: Nelipühi Kirik Filadelfia, Smedjeg. 23, jumalat. 18/2 kl. 13, kõnes-laulus E. Laan tütreaga.

GÖTEBORG: Blå Bandeti saalis, Erik Dahlbergsg. 10, jumalat. 18/2 kl. 11, H. Nyman.

GÖTEBORG: Smyrna Eesti Kogudus, Parkgatan 1, 17/2 kl. 16 kog. perek.-õhtu, 18/2 kl. 15 jumalat. ja pühapäevakool.

HELSINGBORG: Korskyrkan, Trädgårdsg. 19 jumalat. 18/2 kl. 14 Elsa Roos.

HELSINGI: Eesti Evangeelne Kogudus, Pohj. Rautatiekatu 15 A, jumalat. 25/2 kl. 16, T. Vaga.

NORRKPÖPING: Tabernakel, Kungsg. 26, jumalat. 18/2 kl. 13 E. Medri jt. Betania, Brädög. 51 palvet. 17/2 kl. 17, kõneleht helihüüdit K. Raid.

UPPSALA: Bapt.-Kirik Korskyrkan, St. Persgatan 26, juma at. 18/2 kl. 15, O. Targama.

Liikumisi läbi raudeesriide

Okupeeritud kodumaa teatab, et sooses isa matusega viibis Rootsis Rein Kapper ja sooses sugulase matusega Soomes Dolores Karjus.

Kanadas oli venna juures Eve Viljo ja Soomes õe juures Leida Lepp.

Rootsi televisiooniprogramm

TV Lõrdag

TELEVISION 1

9.00 Jak. Färg. Om en jakokes äventyr. 7. Jak, gamen och sjöörvarna.
9.10 Jobbet som någon måste ta? Om skiftarbetet. Textat.
9.50 Blomman — tecknad kortfilm. Färg.
Suomenkieliset ohjelmat:
Finskspråkiga program:
10.00 Oiling boiling. Matti Oilingin Happy Jazz Band, Carita ja Marianne, Eero Raittinen ja Harri Sakala, Sinikka Gripenberg ja Pirjo Viitanen takaavat tälle neljäkymmentä minuttia vauhdikasta väriä.
10.00 Oiling boiling. Färg. Matti Oilingin Happy Jazz Band, Carita ja Marianne, Eero Raittinen, ja Harri Sakala, Sinikka Gripenberg ja Pirjo Viitanen bjuder på underhållning.
10.30 Rapportti jalkaväliöstisä. Den klassiska dansen.
11.00—11.15 En francais. Färg. 4. La tèle et les jambes.
11.00—11.45 Lokalt: Mummel i kön. Vad går skattelektionen? Göteborgare på stan frågar kommunalmännen i studion.
15.00 Arvingarna. Färg. G. Edward Hammond mistror sina meddirektörer och det är laddat för sammandrabbning i styrelserummet.
15.50 Tipsextra. Färg. Leif Larsson och Arne Hegefor.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Aktuellt i veckan. Färg. Textat.
18.30 Cirkus Bennevis. Färg. Medverk. Sonny Bennevis, Malika och Mills, Voldel Wastil och de komiska trampkonstnärerna Les Karoly.
19.00 Inför söndag. Färg. Stockholms Gosskör och biskop Sven Danckw.
19.05 Teskedsgumman och presenten. Färg.
19.30 Den vite manness väg. Färg.
20.15 Plats på scen för Sölgård Kjellgren, Mats Norrby, Lillemor Ohlsson, Ivan Renlid och Björn Skifs. Färg.
Hur vi färgats. På sin väg genom världen stäl och lånade den vite mannen ihop sin egen kultur: Jazzen, den kubistiska piassokonsten, kaffet, det svenska smörgåsbordet, pyjamasdén, porسلinet och to m gudarna är importerade från fjärran länder. Bengt-Ake Kimbré.
21.00 Aktuellt med TV-nytt, sport och väder.
21.30 Och värtelorna väntar. Färg. Engelskt reportage.
22.30 TV-nytt, väder.
22.30—23.45 McCloud. Färg. 6. Möte med Viduren.
I rollerna: Dennis Weaver, J.D. Cannon, Terry Carter, Sebastian Cabot, Peter Haskell, Susan Strassberg.

TELEVISION 2

13.15 Krig och fred. Färg. 4. Ett brev och två fiender.
I rollerna: Anthony Hopkins, Fiona Gaunt, Morag Hood, Basil Henson, Colin Baker, Angela Down m fl.
14.00 VM-skridsko. Färg. Direktändring från amatörernas världsmästerskapstävlingar på 500 och 5000 m i Deventer. Bo Hansson.
15.50 Den brinnande ugnen. Färg. Norra Europas enda risugn ligger i Etelhem på Gotland. Bengt Vigg-gård har gjort en fil mom en bränning i denna ugn.
16.10 Din stund på jorden. Färg. TV-serie efter Vilhelm Mobergs roman med saroma namn. Del 1. Repris. Textat.
17.00 Följ med till hamnen. Färg. Textat.
17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Lejonet Krasse. Färg.
17.55 Mumlan. Färg.
18.00 Om det ändå ville hända något spännande. Färg. Del 3.
18.30 Sverige 1917—1918. Färg. En tid-skrönika i ord och ton av Olle Häger, Carl Torell och Hans Villius. 3. Varför skola människors strida? Medverk. Margaretha Byström, Kjell Hugo Grandin, Per Grundén, Jan-Erik Lindqvist, Per Myrberg.

Lis Nilheim. Berättare: Erland Josephson.
19.20 Liten botanisk lektion: Omplantering, ett livselixir. Färg. Sven Gréen.
19.50 Rapport med TV-nytt, väder och sport.
20.00 Piratenserie: Elsa får piano. Färg. Manus: Mats Arehn. Regi: Yngve Gamlin.
Medverk. Hans Alfredson, Nils Eklund, Lena Söderblom, Solveig Tornström, Britta Pettersson, Ake Lagergren, Göthe grefbo, Eilika Mann, Sture Djerf.
20.30 Rörelse på bruk. Färg. Svensk historia från 1970-talet av Sten Dahlgren och Alf Henriksson.
21.00 Affären Enbom. Del 2. I atom-bombens skugga.
Aren 1948—1951. Det är i början av det kalla kriget i världen. Fritof Enbom är nu journalist på Norsksensflammas lokalredaktion i Boden. Han blir bekant med en chaufför vid ett regemente, vilken berättar sådant som Enbom för vidare till sin kontaktperson i Stockholm.
I rollerna: Helge Skoog, Rolf Björkholm, Håkan Berner, Marvin Xyner, Madeleine Richter, Harry Videmyr, Jan Bergquist, Christina Frambäck, Frank Sundström, Ragnar Gottfarb, Per Axel Arosenius, Hans Bendrik, Karl-Erik Olsson m fl.
22.05 TV-nytt, väder.
22.05—22.35 De' va' de' de' med Gruppals. Fem Fräscha Fynd, Anders Henriksson m fl.

TV Söndag

TELEVISION 1

Suomenkieliset ohjelmat:
Finskspråkiga program:
10.00 Uutisviikko.
Nyhetsveckan.
10.20—11.00 Mitten kylä tyhjennetään? Hur avfolkas en by?
14.30 Start 4. Färg. Engelska för vuxna.
14.45 Tekniskt magasin — Erik Bergsten. Färg.
15.30 Filmtimmen: Hästar, hästar, hästar. Färg. Från fölets första steg till starten på galoppbanan.
16.30 Världen i fokus. Färg.
17.00 Ett folks överflöd kan mätas i fortligheten vid deras fester. Färg. En film av Jan Bark och Jan Sandquist om indianer vid Titeacasajon och deras musik. Filmen handlar om oss själva och våra egna kultur-mönster.
17.30 Landet runt.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Bed och arbeta. Färg. Dagens tider i bön och sång. Domprost Per-Olof Sjögren och en kör.
18.45 Det rena hjärtats målare. Färg. Konstprogram om kända och okända folkliga bildskapare.
19.15 Barna Hedehöns. Färg. 5. I Egypten.
19.30 Fint som snus med Eva Bysing och Bert-Ake Varg. Färg.
20.00 Bättre slöder. Del 2. Färg.
I rollerna: Roger van Hool, Pierre Tornade, Lucien Hubert, Francoise Seigner, Marie-France Pisier, Maud Rayer, René Erouk, Juliette Mills, Francois Darbon.
21.00 Aktuellt med TV-nytt, väder.
21.30 ca Sportspegeln.
22.00 Mästarmöte i golf. Färg. På Gleneglesbanan i Skottland möts Dave Marr, USA, och Bobby Cole, Sydafrika. Göran Zachrisson.
22.40—22.45 TV-nytt, väder.

TELEVISION 2

8.55 Stäm gitarren. Färg.
9.00 Jordbruk -73. 3. Nya regler — nya möjligheter.
9.30 Bitte 2. Färg. Nybörjarkurs tyska.
9.40 Spela gitarr. Färg.
10.00 Våra massmedier. Det här är massmedier. Färg.
Förskoleprogram:
10.30—11.00 Om — alla är vi lika, alla är vi olika.
12.00 Sportsöndag i tvåan med bla TV-skidan i Tumba, skridsko-VM amatörer i Deventer samt från landskampen i handboll Sverige—Östtyskland.

17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Lejonet Krasse. Färg.
17.35 Dorthé, 6 år. Färg.
18.00 Ensam hemma åter gungstol. Färg. 2. Resan till Randia Mattvägen.
Medverk. Anna Wallin, Pontus Hultgren, Mattias Liljefors, Inga Diding, Ake Nygren.
18.30 Pop med den engelska popgruppen Curved Air. Färg.
19.00 Knuif — om storskolor.
19.30 Rapport med TV-nytt, väder och sport.
20.16 Våra favoriter — träff på Herrgård med Gnesta-Kalle m fl. Färg.
21.00 Affären Enbom. Del 3. 1952 års man.
Aret 1952. Det är det kalla krigets höjdpunkt. Enbom berättar en fantastisk historia om sig själv för en god vän. Det leder till kontakt med försvarsministern, Torsten Nilsson. Affären rullas nu upp i polisförhör och rättegång. En skakad allmänhet läser om affären i pressen. Det som står där stämmer dock föga med verkligheten. Sex åtalade döms till stränga straff, flera mot sitt nekande.
I rollerna: Helge Skoog, Rolf Björkholm, Håkan Berner, Marvin Xyner, Madeleine Richter, Harry Videmyr, Jan Bergquist, Christina Frambäck, Frank Sundström, Ragnar Gottfarb, Per Axel Arosenius, Hans Bendrik, Karl-Erik Olsson m fl.
22.05 TV-nytt, väder.
22.10—22.50 Prima ballerina. Färg. Porträtt av dansösen Marianne Orlando.

TV Måndag

TELEVISION 1

Skol-TV:
9.05—9.15 Switch on! 21. Lågstadiet.
9.20—9.35 Ute i världen åk 1. 1. England. Lågstadiet.
10.10—10.30 Att vara två. Högstadiet.
10.35—10.55 Vårda och hjäpta. Ulf 11 är ligger på sjukhus. Högstadiet.
11.00—11.10 Bitte 2. Färg. Nybörjarkurs i tyska för vuxna.
Skol-TV:
12.00—12.30 Arabvärlden. Färg. 1. Irak. Högstadiet.
12.45—13.05 Energi. Färg. Högstadiet.
16.30—16.45 Sagan om grejen. Färg. Berättelse av Sune Martinson med illustrationer av Peter Dahl.
17.25 Jordbruk -73. 3. Nya regler — nya möjligheter.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Deckare u.p.a. Färg. 7. Slutet för Grant.
18.30 Halvsju. Färg.
19.30 Ur leken. Färg. TV-film efter en novell av den gotländske grafiker, målaren och författaren David Ahlqvist.
I huvudrollen debuterar den 72-åriga David Ahlqvist som skådespelare. Manus och regi: Lars-Erik Liedholm.
19.55 Skuggor över snön. Kortfilm av Arne Sucksdorff från 1945.
20.05 Gianni Schicchi. Färg. Musikalisk komedi av Giacomo Puccini. Münchens kammarorke. Regi och scenografi: Jean Pierre Ponnelle.
21.00 Aktuellt med TV-nytt.
21.30 Väder.
21.55 Den omänskliga faktorn. Färg. Monotoni ensamhet, isolering, lågt människovärde, rödsela för maskiner — stress. Om framstegens avsigidor på arbetsplatsen.
22.10—22.15 TV-nytt, väder.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Bepes godnattstund. Färg. Flyg, flyg, flyg.
18.00 Insåndaren. Textat.
18.30 Fantomplanetens hemlighet. Amerikansk seriefilm från 1933.
I huvudrollerna: Tom Tyler, Gloria Shea och William Desmond. Del 1. Den stora flyguppvissningen.
18.50 Ställ upp. Färg. TV 2: talanjakt landet runt. I kväll: Medelpad. Bengt "Polo" Johansson.

19.20—19.30 Bergslagsnytt.
19.20 Riksblandning.
19.30 Rapport med TV-nytt och väder.
20.00 Utmaningen. Färg. Har arbetet någon mening? De som diskuterar frågan först i en film och sedan i studion är: Joachim Israel, professor i sociologi och Gustaf Wingren, professor i teologi. Programledare: Per-Arne Axelsson.
20.30 Teddybjörn-ligan. Färg.
20.55 Anslagsstavlän. Färg.
21.00 Utmaningen. Färg. Tiftarna har möjlighet ringa till Utmaningen och prata med Joachim Israel och Gustaf Wingren.
21.50 Kvällsöppet. Gary Engman med gäster.
22.35—22.40 TV-nytt, väder.

TV Tisdag

TELEVISION 1

Skol-TV:
10.00 Switch on! Lågstadiet.
10.10 Vid Medelhavet. 4. Utvandrande. Mellanstadiet.
Förskoleprogram:
10.30 Om — alla är vi lika, alla är vi olika.
11.00—11.15 Start 4. Färg. Engelsk fortsättningskurs för vuxna.
Skol-TV:
12.30—12.50 Egypten för och nu. Färg. Del I och del II. Högstadiet.
13.35—13.55 Kraft — rörelse — arbete. 2. Kraft. Högstadiet.
14.00—14.20 Kraft — rörelse — arbete. 1. Allting rör sig. Högstadiet.
Förskoleprogram:
14.30—15.00 Om — alla är vi lika, alla är vi olika.
16.30—16.45 Den lilla teatern spelar för dig. Färg.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Prylar och grejor. Färg. I dag arbetar vi med tyg.
18.30 Halvsju. Färg.
19.30 Världen i fokus. Färg.
20.00 Arvingarna. Färg. 7. Affärerna går bra och man planerar att utvidga rörelsen. En oväntad ekonomisk kris tillstöter.
I rollerna: Hamilton Dyce, Glynn Owen, Derek Benfield, Robin Chadwick, Jennifer Wilson, Richard Easton, Hilary Tindall, Jean Anderson, Julia Goodman, Michael Hawkins.
20.50 Stefan Grossman och en gitarr. Färg. Sanger från amerikanska södern.
21.00 Aktuellt med TV-nytt.
21.30 Väder.
21.35 Trumpetaren Clark Terry spelar tillsammans med SR:s Symfoniorke. Nya Gals & Pals och en beatgrupp. Bengt-Arne Wallin har skrivit musiken. Färg.
22.25 TV-nytt, väder.
22.30—22.45 En francais. Färg.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Bepes godnattstund. Färg. Busan, Slådmannen och Sigrid.
18.00 Bitte 2. Färg. Nybörjarkurs i tyska.
18.10 Spela gitarr. Färg.
18.30 Fantomplanetens hemlighet. Del 2. Ökens hemlighet.
18.50 Naturväktarna. Färg. Carl Edelstam, Carl H. Lindroth och Nils Dahlbeck tittar på insända filmer. Programledare: Swiss Östgren.
19.20—19.30 Bergslagsnytt.
19.20 Riksblandning.
19.30 Rapport med TV-nytt och väder.
20.00 Putes tips. Färg.
20.05 Asa-Nisse ordnar allt. Svensk långfilm från 1955. Regi: Ragnar Frisk.
I rollerna: John Elfström, Artur Rolén, Helga Brofeldt, Mona Geijer-Falkner.
21.25 Liten botanisk lektion: Frösåder inomhus. Färg. Sven Gréen tipsar.
21.30 Dokument utifrån. Färg.
22.10 Kvällsöppet. Gary Engman med gäster.
22.35—23.00 TV-nytt, väder.

TV Onsdag

TELEVISION 1

Skol-TV:
8.30—8.50 Matematik åk 5. 2. Matematik i trafiken. Mellanstadiet.
9.20—9.40 Människan en maskin. 1. Energi genom förbränning. Mellanstadiet.
9.45—10.05 I Frankrike. 1. Industri. Mellanstadiet.
10.35—10.55 Elektrisk energi. 2. Från kraftverk till konsument. Högstadiet.
12.20—12.40 Arabvärlden. Färg. 2. Algeriet. Högstadiet.
12.45—13.00 I Sverige i dag åk 3. 2. Vad får vi för våra skattepengar? Lågstadiet.
13.35—13.55 Energi. Färg. Högstadiet.
14.10—14.30 Matiné-teater. Söndagen och Benny. Högstadiet och gymnasiets.
16.30—17.00 Barnens halvtimme. Färg. 17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Dom trodde en gång... Färg. 4. Annapannakallevallarna. Kloka gubbar och gummor fanns det gott om förr i tiden.
18.25 Linjen. Färg. Tecknad italiensk film.
18.30 Halvsju. Färg.
19.30 Rondan. Färg. Ser ditt barn vad fröken skriver? Många skolbarn har bra ögon men har ändå svårt att läsa. Numera kan man i en sinrätt "tittapparat" upptäcka barnens svårigheter. I övrigt besök på Medicin-histiska museet i Stockholm och Karolinska sjukhuset.
20.10 Sjung med Egon! Färg.
20.30 Man är ju inte mer än människa. Färg. Underhållning med vardagsmedier, berättelser och sänger. Medverk: Ernst-Hugo Järegård.
21.00 Aktuellt med TV-nytt.
21.30 Väder.
21.35 Inför rätta: Ett tryckfrihetsmål. Färg. Den första av tre TV-rättsgångar av Folke Mellvig och Steen Privin. Domare: Hårje Stenberg, Ake Bäcker och Inger Lindqvist. Ombud: Curt Blomkvist. Försvare: Olov Gedda.
22.45 TV-nytt, väder.
22.50—23.35 Inför rätta: Ett tryckfrihetsmål, forts. Färg.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Bepes godnattstund. Färg. Snö och sömngångare.
18.00 Gustav på Vike funderar. Erik Eriksson besöker en getfarmar.
18.15 Hopalong Cassidy. Djävulslyktan — amerikansk långfilm från 1946.
I rollerna: William Boyd, Andy Clyde, Rand Brooks.
19.20—19.30 Bergslagsnytt.
19.20 Riksblandning.
19.30 Rapport med TV-nytt och väder.
20.00 Din stund på jorden. Färg. TV-serie efter Vilhelm Mobergs roman. TV-manus och regi: Per Sjöstrand.
Medverkande: Georg Funkquist, Mats Sturesson, Christer Rahm, Marianne Stjernqvist, Oscar Ljung, Lena-Pia Bernhardtsson, Henrik Schildt, Tore Lindwall, Olof Bergström.
20.50 Kapten Grogg vid Nordpolen. Tecknad film av Victor Bergdahl från 1917.
21.00 När går sista fåget? Färg. Ännu fler svenska järnvägsinjer hotas av nedläggning. Öron för framtiden är stor i många stationssambällen. Fackföreningar och aktionsgrupper från Arvidsjaur, Storuman, Hällnäs, Hötting och Östersund har i februari hållit en konferens i Vilhelmina om Inlandsbanan.
Kommunikationsminister Bengt Norling och SJS generaldirektör Lars Peterson intervjuas i det här reportaget av Märten Andersson, Lars Hallengren, Mats Harrysson och Christina Olofson.
21.35 Kvällsöppet. Gary Engman med gäster.
22.30—22.35 TV-nytt, väder.